

Samuli Virtanen

KARTOITUS LAPSIPERHEIDEN VENEILYTURVALLISUUDESTA

Mahdolliset vaaratilanteet ja käytössä olevat
turvaratkaisut vaaratilanteiden
ennaltaehkäisemiseksi

Opinnäytetyö
Veneteknologia

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät Samuli Virtanen	Tutkinto Insinööri (AMK)	Aika Maaliskuu 2017
Opinnäytetyön nimi Kartoitus lapsiperheiden veneilyturvallisuudesta Mahdolliset vaaratilanteet ja käytössä olevat turvaratkaisut vaaratilanteiden ennaltaehkäisemiseksi		57 sivua 8 liitesivua
Toimeksiantaja Suomen Purjehdus ja Veneily ry		
Ohjaaja Tapio Pilhjerta, lehtori		
Tiivistelmä <p>Työssä keskityttiin selvittämään laadullisin keinoin lasten veneilyturvallisuutta yleisesti. Myös lapsiperheiden käytössä olleita turvaratkaisuja kartoitettiin. Lisäksi selvitettiin mahdollisia ongelmakohtia lasten veneilyturvallisuuteen liittyen. Tutkitun tiedon vähyydestä johtuen työn teoreettinen tausta rajautui lähinnä olemassa olevien varusteiden ja säädösten selvittämiseen. Teoriataustojen rajaamisessa käytettiin myös määritettyä lapsen, veneilyyn ja turvallisuuteen liittyvistä tekijöistä.</p> <p>Itse kartoitus toteutettiin internetpohjaisella kyselylomakkeella vastauksia keräten. Kysely kohdennettiin vain lasten kanssa veneilykokemusta omanneille. Kohderyhmän vastauksia kertyi yhteensä 425 kappaletta. Vastausten runsaan määrän vuoksi aineisto puolitettiin ja vastausten toinen puoli hyödynnettiin tulosten luotettavuuden lisäämiseksi eri aineistojoukoista saatuja tuloksia vertailemalla.</p> <p>Yleisesti ottaen kyselyyn tulleiden vastausten perusteella lapsiperheet näyttäisivät pitäneen käytössään olleita turvaratkaisuja riittävinä. Huolenaiheitakin kuitenkin esille vastauksista nousi. Huolet olivat jaettavissa neljään pääteemaan mahdollisen aiheuttajan mukaan. Mahdollisia vaaratilanteiden aiheuttajia olivat ympäristö, vene, lapsi itse sekä muu vesillä liikkuja. Lapsiperheillä, lasten veneilyturvallisuuden edistämiseksi käytössä olleet varusteet, olivat veneilykäyttöön suunniteltujen varusteiden lisäksi varsin monenkirjavia ja osa jopa mahdollisesti turvallisuutta vaarantavia. Varusteiden lisäksi vastaajilla oli käytössään myös runsaasti erilaisia toimintatapoja ja sääntöjä. Yleisesti ottaen vastaajat pitivät tärkeimpinä keinoina lasten veneilyturvallisuuden edistämiseksi pelastusliivien päällä pitämistä sekä lasten uimataittoa. Lisäksi lapsille opetettuja veneilytaitoja ja veneillessä tarpeellisia muitakin turvallisia toimintatapoja pidettiin tärkeinä keinoina edistää lasten veneilyturvallisuutta.</p>		
Asiasanat veneily, lapsiperheet, turvallisuus		

Author (authors)	Degree	Time
Samuli Virtanen	Bachelor of Engineering	March 2017
Thesis Title Survey on Children's Boating Safety: Possible Hazards and Safety Solutions while Boating with Children		57 pages 8 pages of appendices
Commissioned by Suomen Purjehdus ja Veneily ry		
Supervisor Tapio Pilhjerta, Senior Lecturer		
Abstract <p>The objective of the thesis was to explore the phenomena that is linked to children's boating safety in general. Safety solutions that are used by families and the potential general safety problematics of boating with children were observed as well.</p> <p>The study was carried out by an interned based enquiry. The enquiry was targeted to persons with experience of boating with children. There were 425 answers in total that were accepted as objective. Because material was quite large, it was divided into two halves. Only one half of the material was analyzed, and the unanalyzed half was utilized as a comparison material.</p> <p>In general, families that took part in this enquiry were quite pleased with the solutions that they have for children's boating safety. On the other hand, there were some concerns as well. The concerns were divided into four different factor-based themes: "environmental-based", "boat-based", "child-based" and "other boater-based" factors. The equipment that was used by families was quite heterogeneous. In addition to equipment designed directly to boats, there were many pieces of equipment that were designed to be used somewhere else. Some of the equipment that was not designed to be used in boats could have been even dangerous in certain circumstances. In addition to equipment, a large number of rules and ways of actions were used by the participants of the enquiry to increase the safety of children's boating. Based on the answers, the most important means to increase the safety of children while boating were wearing the personal flotation device and children's ability to swim. Skills that could be considered providing boating safety e.g. boat driving skills, were also listed as high priority means.</p>		
Keywords boating, family, safety		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LASTEN VENEILYTURVALLISUUS.....	6
2.1	Vesiliikenteen turvallisuuteen liittyvät säädökset	7
2.2	Henkilökohtainen kelluntavaruste turvallisuusvälineenä	8
2.3	Muut turvallisuusvälineet	9
2.4	Uimataito	11
2.5	Vesiliikenneonnettomuudet.....	11
3	TUTKIMUKSEN ETENEMINEN.....	12
3.1	Tutkimuskysymykset.....	12
3.2	Tutkimuksen laadullinen tausta.....	13
3.3	Tutkimuksen kulku	13
3.4	Kysely.....	15
3.4.1	Kyselylomake	16
3.4.2	Tiedonkeruuväylät.....	18
3.5	Tutkittava joukko.....	20
3.6	Aineiston analyysimenetelmät	23
3.6.1	Aineiston puolittaminen	24
3.6.2	Teemoittelu	25
4	TULOKSET.....	26
4.1	Vaaratilanteet lasten kanssa veneillessä	27
4.1.1	Ympäristö vaaran aiheuttajana.....	29
4.1.2	Lapsi vaaran aiheuttajana	35
4.1.3	Vene vaaran aiheuttajana	39
4.1.4	Muu vesilläliikkuja vaaran aiheuttajana	41
4.2	Lapsiperheiden veneilyturvallisuusratkaisut.....	42
4.2.1	Varusteet.....	43
4.2.2	Säännöt ja toimintatavat.....	45

4.3	Lasten veneilyturvallisuuden nykytilanne.....	46
4.4	Tulosten luotettavuus.....	48
5	JOHTOPÄÄTELMÄT	49
	LÄHTEET.....	54

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Saate veneilyseuroille

Liite 3. Saate sosiaaliseen mediaan

Liite 4. Aineistosta esiin nousseita turvallisuusvarusteita

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -
lisenssillä. Tarkastele lisenssiä osoitteessa:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

1 JOHDANTO

Omassa lähipiirissäni olen törmännyt useasti tilanteeseen, missä pienen lapsen vanhemmat miettivät, kuinka kuljettaisivat lastaan veneessä turvallisesti. Markkinoilla tuntuu kuitenkin olevan hyvin rajatusti suoria turvaratkaisuja lasten turvallisuuden lisäämiseksi vesillä liikkuesssa. Veneitä suunniteltaessa lasten turvallisuuteen ei juuri kiinnitetä huomiota. Lähipiirini vanhemmat ovatkin päätyneet käyttämään hyvin kirjavasti monenlaisia ratkaisuja lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa alle 15-vuotiaitten lasten vanhempien käyttämiä ratkaisuja lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi. Lisäksi tavoitteena on selvittää vanhempien näkemyksiä siitä, mikä veneilyssä voi olla vaarallista lapsille ja mitä mahdollisia ongelmakohtia lapsiperheiden veneilyturvallisuudelle on sekä pohtia niihin ratkaisuja.

Mikäli markkinoilla olisi valmiita turvaratkaisuja lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi, uskoisin veneilyharrastuksen aloittamisen kynnyksen madaltuvan lapsiperheiden keskuudessa. Uskon myös, että lapsena opittu turvallisen vesillä liikkumisen taito luo pohjan turvalliselle vesillä liikkumiselle myös aikuisiällä. Toivonkin tällä tutkimuksella herättäväni keskustelua lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi sekä edistäväni lapsiperheiden kiinnostusta veneilyä kohtaan.

2 LASTEN VENEILYTURVALLISUUS

Tarkasteltavana tässä opinnäytetyössä on nimenomaan lasten veneilyturvallisuuden vaikuttavia tekijöitä. Kaikkia vesiliikenteen turvallisuuteen liittyviä yleisiä säädöksiä ei olekaan tarkoituksen mukaista käydä läpi, vaikka osalla lastenkin veneilyturvallisuuden vaikutetaan. Myöskään lasten yleiseen turvallisuuden liittyviä ja muulloinkin kuin vesillä liikkuesssa vaikuttavia tekijöitä ei erikseen nosteta esille, vaikka esimerkiksi auringolta suojautuminen onkin erityisesti vesillä liikkuesssa syytä ottaa huomioon.

2.1 Vesiliikenteen turvallisuuteen liittyvät säädökset

Vaikka vesillä liikkumista säätelevät lait ja asetukset määrittelevät veneilyturvallisuutta yleensä hyvinkin tarkasti, jää lapsiin ja nuoriin kohdennettujen säädösten määrä hyvin niukaksi (Vesiliikenteen säädökset 2016). Ainoa varsinaisesti ikään sidottu säädös löytyy vesiliikennelaista ja se koskee rekisteröidyn aluksen kuljettamista. Lain mukaan alle 15-vuotias ei saa kuljettaa rekisteröityä moottorikäyttöistä alusta (Vesiliikennelaki 20.6.1996/463 6. §). Näin ollen alle 15-vuotiaan ei lain mukaan ole mahdollisuutta edes harjoitella vesillä liikkumista tai aluksen ohjaamista rekisteröitäväksi määriteltyä moottorilla varustettua venettä käyttäen (Minilex 2016).

Mikäli aluksessa ei ole moottoria tai sitä ei tarvitse rekisteröidä, ei laki suoraan määritä kuljettajalle ikärajoitusta. Lain mukaan vesikulkuneuvon kuljettajan tulee kuitenkin aina olla olosuhteisiin nähden riittävän iäkäs, kyvykäs ja taitava. (Vesiliikennelaki 6. §.)

Toinen lapsia koskeva säädös löytyy vesiliikenneasetuksesta. Asetuksen mukaan lapsillekin tulee olla aluksella mukana pelastusliivit tai muu vastaava kelluntavaruste, mikäli liikkeellä oleva alus on varustettu moottorilla tai mikäli alus on yli 5 m pitkä ja varustettu purjeilla. Kelluntavarusteen tulee olla sopivan kokoinen ja hyväksytty merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti. (Vesiliikenneasetus 7.2.1997/124 2. §.)

Osassa säädöksissä on huomattavissa, ettei säädöksiä laadittaessa olla lapsia otettu huomioon juuri lainkaan. Esimerkiksi huvivenedirektiivin kohta, missä käsitellään laidan yli putoamista ja veneeseen uudelleen nousemista, olisi pienten lasten kannalta käytännössä mahdoton toteuttaa. Direktiivi vaatii veneeseen uudelleenousun mahdollistavan järjestelmän sellaiseksi, että veden varaan joutunut voi itse ilman apua nousta veneeseen takaisin. (Huvivenedirektiivi 2013/53/EU.) Pieni uimataidoton lapsi ei kuitenkaan hätätilanteessa ja veden varaan jouduttuaan pysty itseään auttamaan eikä apua pyytämään (Toivonen 2012, 86).

2.2 Henkilökohtainen kelluntavaruste turvallisuusvälineenä

Suomen vesiliikenneasetus (1997) velvoittaa pitämään henkilökohtaista kelluntavarustetta vain mukana aluksella, mikäli veneessä on moottori tai se on yli 5 m pitkä ja purjeilla varusteltu, mutta vasta päälle puettu varuste tuo apua onnettomuuden sattuessa (Markkula & Öörni 2009, 51). Onnettomuudet kuitenkin tapahtuvat yleensä yllättäen, eikä päälle pukemattomista pelastusliiveistä ole silloin paljon apua (World report on child injury prevention 2008, 68). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportissa onkin ehdotettu, että lakiin tehtäisiin muutos, joka velvoittaisi vesillä liikkujia pitämään henkilökohtaista kelluntavarustetta päälle puettuna (Markkula & Öörni 2009, 51).

Näyttää siltä, että luotettavaa seuranta- tai tutkimusta kelluntavarusteiden käytön yleisyydestä ei Suomessa ole tehty. Yhdysvalloissa järjestelmällistä seuranta- ja tutkimusta on kuitenkin tehty jo 16 vuoden ajan (Mangione ym. 2015). Vuonna 2015 kaikista, paitsi vesiskootterilla tai muulla vastaavalla kulkuvälineellä seuratuista vesillä liikkujista 0–5-vuotiaista, kelluntavarustetta piti päällään 92,1 % ja 6–12-vuotiaista 87 %. 16 vuoden seurannan aikana kelluntavarusteiden käytön yleisyys on 0–12-vuotiaitten ikäryhmässä ollut nousujohteinen. (Mangione ym. 2015.) Osassa Yhdysvaltojen osavaltioita laki velvoittaa edellä mainittuja ikäryhmiä käyttämään kelluntavarustetta (NASBLA Boating Law Manual Online 2008). Tämä vaikuttanee osaltaan kelluntavarusteiden käytön yleisyyteen Yhdysvalloissa.

Kelluntavarusteen päällä pitäminen ei kuitenkaan aina takaa varusteen täydellistä toimimista suunnitellulla tavalla. Esimerkiksi vedenpitävät vaatetukset saattavat luoda ilmataskuja, jolloin varuste ei välttämättä käännäkään vedenvara- ja joutuneen kasvoja veden pinnalle (SFS-EN ISO 12402-9 2006). Sama voi tapahtua myös vaippaikäisellä lapsella vaipan vaikutuksesta. Vaipan aiheuttamasta vaarasta pitääkin olla maininta alle 20 kg painaville lapsille suunnitelluissa kelluntavarusteissa. (SFS-EN ISO 12402-4 2006, 10.)

Myös keliolosuhteet voivat vaikuttaa kelluntavarusteen toimintaan. Mikäli kelluntavarustetta aiotaan käyttää vesialueilla, missä keliolosuhteet voivat olla huonot, tulisi se ottaa huomioon kelluntavarustetta valittaessa. (SFS-EN ISO 12402-9 2006.)

Pienille lapsille suunniteltuja kelluntavarusteita testatessa käytetään testeissä pienimillään n. 9 kg painavaa ja n. 760 mm pitkää testinukkea (SFS-EN ISO 12402-9 2006, 19). Lasten kasvutavasta johtuen kehon mittasuhteet kuitenkin vaihtelevat suurestikin ikäkausittain (Härkönen ym. 2008, 6). Tämän vuoksi kaiken kokoisia lapsia ei kelluntavarusteita testatessa voida ottaa huomioon. Huolellisesti suunniteltu testinukke tuo kuitenkin pienten lasten kelluntavarusteiden testaukseen toistettavuutta sekä ehkäisee testausten aiheuttamia vaaratilanteita lapsille, eikä tulosten luotettavuus kuitenkaan kärsi (Coleshaw ym. 2001). Lapsen tulisi kuitenkin sovittaa kelluntavarustetta sekä harjoitella sen kanssa kellumista. Harjoittelemisen on erityisen tärkeää, koska veden varaan joutunut lapsi panikoi helposti. Lapsi yrittää tällöin saada päänsä ylös vedestä heiluttamalla käsiään ja jalkojaan. Tämä panikointi voi johtaa siihen, että vaikka kelluntavaruste pitäisikin lapsen pinnalla, voi lapsen kasvot joutua kelluntavarusteesta huolimatta veden alle. (United States Coast Guard 2016.)

Australiassa tehdyn tutkimuksen mukaan henkilö voi kaksinkertaistaa selviytymismahdollisuutensa veneilyonnettomuudessa päällä pidetyn oikean kokoisen henkilökohtaisten kelluntavarusteen avulla. (National Assessment of Boating Fatalities in Australia... 2008, 25–26.) Erityisesti uimataidottomilla ja veteen joutuessaan panikoivilla henkilöillä pelastusliivin päällä pitämisen on todettu olevan parhaita tapoja ehkäistä hukkumiskuolemia ennalta (World report on child injury prevention 2008, 68).

2.3 Muut turvallisuusvälineet

Lasten veneilyturvallisuutta edistäviä varusteita ei markkinoilta juuri pelastusliivien lisäksi löydy. Eikä esimerkiksi autoihin suunniteltuja turvallisuusvälineitä kuten turvaistuimia voida yleisesti pitää veneilykäyttöä ajatellen turvallisuutta lisäävinä välineinä (Boating safety tips 2017). Vaikkakin lupaavalta kuulostava prototyyppi kelluvasta, itseoikaisevasta ja henkilökohtaiseksi kelluntavarusteeksi Yhdysvaltojen rannikkovartioston (USCG) hyväksymästä lasten turvaistuimesta onkin patentoitu Yhdysvalloissa (Snell 2005).

Turvavaljaat

Turvavaljaiden tehtävänä on estää henkilö putoamasta veneestä (SFS-EN ISO 12401 2009, V). Valjaita ei kuitenkaan tulisi käyttää veneissä, missä vaarana on veneen kaatuminen tai uppoaminen. Upoavaan veneeseen turvavaljailta kiinnitetty henkilö tuskin pystyy pelastusliiveistä huolimatta pysymään pinnalla. (Ks. a Boater's guide... 2012, 15.) Nopeissa moottoriveneissä on myös vaarana, että veteen pudotessa veneen vauhti aiheuttaa pahimmassa tapauksessa jopa kuolemaan johtavan nykäisyn (Polón 2004, 51). Turvavaljaita varten tuleekin standardin ISO 15085 mukaisesti olla kiinnikkeet nimenomaan avomerelle sekä osassa ulkosaaristoalueelle suunnitelluissa veneissä (SFS-EN ISO 15085 2003, 6). Nämä veneet eivät yleensä vaikeahkoissakaan olosuhteissa kaadu tai uppoa (ks. SFS-EN ISO 12217-1 2015; SFS-EN ISO 12217-2 2015).

Standardin ISO 12401:2009 mukaan turvavaljaat jaetaan kolmeen kokoluokkaan: alle 20 kg, 20–50 kg, sekä yli 50 kg. Kokoluokka tulee olla merkittynä turvavaljaissa. Painorajoituksen lisäksi valjaisiin tulee merkitä minimi ja maksimi koot valjaissa olevien säätömahdollisuuksien mukaan (esim. rinnan ympäritys). (SFS-EN ISO 12401 2009.)

Kaiteet

Standardi SFS-EN ISO 15085 velvoittaa avomerelle, ulkosaaristoon sekä osalle sisäsaaristoon suunniteltuihin veneisiin asennettavaksi suojakaiteet. Tiukimman, eli valtameriolosuhteisiin suunnitellun veneen, ehdon mukaisesti kaiteen ja kannen väliin jäävän suurimman sallitun ”aukon” koko on standardin mukaan pienimmillään 600 × 380 mm. (SFS-EN ISO 15085 2003.) Tämän kokoisesta aukosta mahtunee kuitenkin vanhempikin lapsi kulkemaan melko vaihatta. Kaiteen tarkoituksena lieneekin ehkäistä lähinnä tahatonta veteen putoamista.

Standardin velvoittamien kaiteiden lisäksi markkinoilta löytyy myös kaideverkoja kiinnitettäväksi veneessä olevaan kaiteeseen. Verkon tarkoituksena on ehkäistä lasten, lemmikkieläinten tai esimerkiksi purjeiden putoaminen veteen.

Verkon onkin todettu olevan varsin hyvä keino lasten pitämiseksi veneen laitojen sisäpuolella. (Casey 2017.)

2.4 Uimataito

On osoitettu, että uimaan oppimalla voidaan pienentää hukkumisriskiä (Andersson 2016). Jopa 2-vuotiaiden on todettu parantavan selviytymistaitoja veden varaan joutuessaan saatuaan aikaisemmin uimaopetusta (Asher ym. 1995). Uimataidon lisääminen onkin yksi tärkeimmistä ILS:n (International Life Saving Federation) listaamista strategioista hukkumiskuolemien torjumiseksi (Drowning prevention strategies 2015, 8). On kuitenkin myös huomattava, että lisääntynyt uimataito voi lisätä pienten lasten hakeutumista vaarallisiin tilanteisiin. Lisäksi lasten uimataito voi luoda valheellista turvallisuuden tunnetta vanhemmille, jolloin lapset jäävät helpommin valvomatta veden läheisyyteen. (Moran & Stanley 2006, World report on child injury prevention 2008, 71 mukaan.)

Suomessa uimaopetus kuuluu osaksi valtakunnallista perusopetuksen opetussuunnitelmaa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. 2004; Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 2016). Vuonna 2011 Suomessa tehdyssä valtakunnallisessa kyselytutkimuksessa selvitettiin, että 72 % kaikista 6.-luokkalaisista osasi uida pohjoismaisen uimataidon määritelmän mukaan: osaa uida syvässä vedessä 200 m, josta vähintään 50 m selälään. Vain 1 % oppilaista oli täysin uimataidottomia. (Kankaanpää & Rajala 2012, 14–15.) Suomessa esiopetuksen opetussuunnitelma ei suoranaisesti ota kantaa uimaopetukseen (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 2016). Kuitenkin esimerkiksi Australialainen LSV (Life Saving Victoria) suosittelee veteen tutustumista yhdeksi vesiturvallisuutta edistävästä keinoista jo 0,5–5-vuotiaille lapsille (Victorian Drowning Summary 2006/2007 2007, 15).

2.5 Vesiliikenneonnettomuudet

Tuorein saatavilla oleva vuositilasto Suomessa tapahtuneista vesiliikenteen onnettomuuksista on vuodelta 2015. Tilaston mukaan vuonna 2015 tapahtui 1948 vesiliikenneonnettomuutta, joista kuolemaan johtaneita oli 39. Alle 15-vuotiaita menehtyi vuonna 2015 vesiliikenneonnettomuuksissa yksi henkilö.

Vuositilastot ovat saatavilla vuodesta 2007 lähtien, eikä alle 15-vuotiaita ole tuona aikana (2007–2015) menehtynyt Suomessa tapahtuneissa vesiliikenneonnettomuuksissa yhteensä kuin kolme henkilöä. Lisäksi vuoden 2016 ennakkotilaston (tammikuu–elokuu) mukaan myös vuonna 2016 menehtyi yksi alle 15-vuotias. (Trafi 2017.)

Varsinaista tilastoa alle 15-vuotiaiden lasten vesiliikenneonnettomuuksissa mukana olosta Suomessa ei ole saatavilla. Vuonna 2014 Yhdysvalloissa tehdyn tilaston mukaan kaikista Yhdysvalloissa vesiliikenteessä loukkaantuneista alle 12-vuotiaita oli n. 7 % (Recreational boating statics 2014 2015). Tästä ei kuitenkaan voitane tehdä johtopäätelmiä Suomessa vallitsevaan tilanteeseen, kuin ehkä korkeintaan suuntaa antavasti ja hyvin karkealla tasolla. Tilastojen eroavaisuuksista kertoo muun muassa se, että em. tilastojen mukaan Suomessa vesiliikenteessä menehtyneistä keskimäärin n. 0,8 % on alle 15-vuotiaita (2007–2016), kun taas Yhdysvalloissa vuonna 2014 vesiliikenteessä menehtyneistä alle 12-vuotiaita oli n. 2,0 % (Recreational boating statics 2014 2015; Trafi 2017).

3 TUTKIMUKSEN ETENEMINEN

3.1 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa lasten veneilyturvallisuuden nykytilannetta Suomessa. Kartoituksen lähtökohtana ovat lapsiperheiden kokemukset sekä näkemykset aiheesta. Tavoitteena on nostaa esille olemassa olevia vaaran aiheuttajia, sekä selvittää lapsiperheiden käytössä olevia ratkaisuja vaaratilanteiden välttämiseksi veneillessä.

Tämän opinnäytetyön keskeiset tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia vaaratilanteita lasten kanssa veneillessä voi syntyä?
2. Minkälaisia turvaratkaisuja alle 15-vuotiaiden lasten vanhemmat käyttävät veneillessään?
3. Onko lapsiperheiden veneilyturvallisuuden nykytilassa puutoksia?

3.2 Tutkimuksen laadullinen tausta

Työn keskeisenä tavoitteena on kartoittaa lapsiperheiden veneilyturvallisuuden liittyviä ilmiöitä. Lasten veneilyturvallisuutta on tutkittu hyvin rajallisesti, joten aihepiiri kokonaisuudessaan on varsin heikosti entuudestaan tunnettu. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2009, 138) mukaan heikosti tunnettujen ilmiöiden selvittämiseksi käytetään yleensä kvalitatiivista (laadullista) analyysia.

Tässä tutkimuksessa aineisto kootaan pääsääntöisesti sanallisesti. Tavoitteena on kartoittamisen lisäksi kuvailla lapsiperheiden omakohtaisia kokemuksia ja ajatuksia veneilyturvallisuudesta. Kuvailevaa tutkimusta tehdessä pyritään Hirsjärven ym. mukaan (2009, 139) poimimaan aineistosta keskeisiä ja kiinnostavia piirteitä. Tutkimuksen aineisto analysoidaankin etsien lasten veneilyturvallisuudelle keskeisiä teemoja.

Laadullista tutkimusta tehdessä ei ole tarkoituksellista tehdä tilastollisen tutkimuksen tavoin empiirisiä yleistyksiä (Eskola & Suoranta 2008, 65). Vastauksen yleistämistä ei tässä tutkimuksessa olekaan tarkoituksena tehdä, vaan tutkimuksen päätavoitteena on nimenomaan nostaa esille yksittäisten henkilöiden omia kokemuksia lasten veneilyturvallisuuteen liittyen.

3.3 Tutkimuksen kulku

Tutkimusprosessi alkoi tutkittavan aihepiirin määrittämisestä (lasten veneilyturvallisuus). Alustavan aiheeseen tutustumisen jälkeen tutkimusta rajattiin määrittämällä opinnäytetyölle tutkimusongelma.

Aihepiirin vähäisen aikaisemman tutkitun tiedon vuoksi tutkimusongelmaa ei voitu määrittää aikaisempiin teorioihin nojaten. Alkuperäinen idea opinnäytetyölle olisi ollut selvittää, olisiko markkinoilla ollut tarvetta jollekin tietynlaiselle lasten veneilyturvallisuusvälineelle. Koska aihepiiri oli kuitenkin kokonaisuudessaan entuudestaan heikosti tunnettu, päädyttiin tekemään yleisempää kartoitusta lasten veneilyturvallisuuden keskeisistä ilmiöistä.

Tutkimusongelman pohjalta laadittiin tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymykset laadittiin siten, että ne tuottaisivat mahdollisimman hyvän yleiskuvan lasten veneilyturvallisuuden nykytilanteesta Suomessa.

Varsinaisen tutkimussuunnitelman laatiminen alkoi tutkimusongelman täsmen-
tämällä tutkimuskysymysten mukaan. Tässä vaiheessa tutustuttiin myös ai-
hepiirin käsitteisiin ja teoriataustoihin. Aihepiiristä valikoitiin lasten veneilytur-
vallisuudelle keskeisimmät käsitteistöt ja ne selkeytettiin tutkimuksen kannalta
merkitykselliseksi kokonaisuudeksi.

Koska aihepiirin ilmiöt olivat entuudestaan heikosti tunnettuja, päädyttiin
työssä käyttämään kvalitatiivista menetelmää. Tiedon keruu päätettiin toteut-
taa Internet-pohjaisella kyselyllä, joka sisälsi lähinnä avoimia kysymyksiä (liite
1).

Kyselylomakkeen tekemisessä hyödynnettiin Heikkilän (2014, 46–70) ohjeis-
tuksia laadukkaan kyselylomakkeen laatimiseksi. Kysely päätettiin toteuttaa
Internetissä ilmaisena saatavilla olevaa Google Forms -palvelua hyödyntäen.
Kyselylomakkeen ensimmäistä versiota testattiin pienellä (n=5) testiryhmällä.
Testiryhmältä saadun palautteen perusteella kyselylomaketta kehitettiin isom-
mallakin otannalla toimivaksi lomakkeeksi. Lopullisessa kyselylomakkeessa oli
yhteensä 23 kysymystä, joista 12 ensimmäistä kysymystä keräsi taustatietoa
vastaajasta (liite 1).

Koska aikomuksena oli saavuttaa vastausten saturoiminen, oli alkuperäisenä
tavoitteena saada kerättyä ainakin 60 vastausta (ks. Eskola & Suoranta 2008,
62–64). Kysely lähetettiin ensimmäisellä varsinaisella tiedonkeräyskierroksella
sähköpostitse kahdeksan suomalaisen veneilyseuran tiedotuksesta vastan-
neille henkilölle. Sähköpostin mukana lähetetyssä saatekirjeessä toivottiin
viestin välittämistä potentiaalisille vastaajille (liite 2). Seurat valittiin siten, että
aineistoa kertyisi kattavasti erilaisista vesistöissä sekä erilaisilla veneillä lasten
kanssa vesillä liikkuneilta. Seurojen, joille sähköposti lähetettiin, yhteenlas-
kettu jäsenmäärä oli n. 4900 jäsentä. Sähköposti osoittautui kuitenkin annil-
taan varsin suppeaksi kyselylomakkeesta tiedottamisen välineeksi. Vastauksia

kertyi vain 18 kappaletta. Tähän varmasti osaltaan vaikutti myös veneilyyn liittyvän kyselyn kannalta epäsuotuisa kesäinen ajankohta, jolloin suuri osa potentiaalisista vastaajista oli luultavasti sähköpostin ulottumattomissa.

Toisella tiedonkeräyskierröksellä kysely jaettiin sosiaalisessa mediassa (Facebook) avoimesti. Saatteessa edelleen kohdennettiin kysely nimenomaisesti lasten kanssa veneilykokemusta omaaville (liite 3). Samalla vastausaikaa kyselyyn jatkettiin 31.10.2016 saakka. Linkkiä kyselyyn jaettiin ahkerasti Facebookin lisäksi myös Twitterissä ja vastauksia kertyikin melko lyhyessä ajassa yhteensä 426 kappaletta, joista kohderyhmän ulkopuolisia vastauksia oli yksi kappale.

Koko aineiston oltua kasassa, suoritettiin aineistolle sen paljouden vuoksi puolittamisarvonta. Puolittamisarvonnalla tarkoitetaan tässä vastausten ohjelmallista arpomista analysoitaviin sekä ei-analysoitaviin ryhmiin. Arvonta suoritettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmalla. Ei-analysoitavia vastauksia verrattiin analysoituihin tuloksiin, jolloin saatiin lisättyä tutkimuksen luotettavuutta. Puolittamisen loppuksi analysoitavaksi arvotun 212 vastauksen taustatietoja verrattiin koko aineiston taustatietoihin. Näin varmistuttiin analysoitavan aineiston riittävä yhtenevyys koko aineiston kanssa.

Varsinainen analyysi jakaantui tutkimuskysymysten mukaan kolmeen vaiheeseen. Vastauksia tutkailtiin lähinnä aineistosta esiin nousseihin teemoihin ja otellen. Teemoittelun apuna käytettiin jonkin verran myös aineiston kvantifiointia.

Tutkimusprosessin loppuksi kullekin osa-alueelle suoritettiin vielä vertailuaineistoon nojautuvaa tulosten vertailua. Vertailuaineistoa käsiteltiin analysoidun aineiston tapaan ja siitä etsittiin analysoidusta aineistosta esiin nousseita ilmiöitä. Vertailuaineistolla voitiin näin vahvistaa analysoiduista vastauksista esiin nousseiden tulkintojen luotettavuutta.

3.4 Kysely

Aineisto kerättiin internetpohjaisella kyselylomakkeella (liite 1). Kyselylomakkeeseen päädyttiin, koska tutkimuksella pyrittiin nimenomaisesti kartoittamaan

tutkimuksen kohteena olleiden lapsiperheiden omakohtaisia kokemuksia lasten veneilyturvallisuudesta. Hirsjärvi ym. (2009, 185) suosittaakin henkilöiden kokemusten selvittämisen yhdeksi välineeksi juuri kyselylomaketta. Internet-pohjaisen kyselylomakkeen etuina olivat myös sen kustannustehokkuus, nopeasti saatavat vastaukset, laajan mutta kohdennetun vastaajajoukon aikaansaaminen sekä mahdollisuus kerätä tarvittaessa lisää aineistoa riittävän saturation löytämiseksi. (ks. Hirsjärvi ym. 2009, 164, 195.)

Internetpohjaisella kyselylomakkeella voidaan kerätä vapaamuotoisia tekstivastauksia suoraan digitaaliseen muotoon tallennettuna, mikä säästää aikaa aineiston käsittelyvaiheessa (Heikkilä 2014, 66). Vapaamuotoisia tekstivastauksia tuottaviin avoimiin kysymyksiin päädyttiin siksi, että se mahdollisti kvalitatiiviselle tutkimukselle luonteenomaisten sanallisten vastausten keräämisen riittävän suurella otannalla aineiston saturoimisen kannalta. Työn tarkoituksena oli selvittää entuudestaan tuntemattomia ilmiöitä, joten avoimet kysymykset sopivat parhaiten kyseiseen tarkoitukseen (Hirsjärvi ym. 2009, 201; Heikkilä 2014, 47–48).

Internet-pohjaisen kyselylomakkeen alustaksi valikoitui Internetissä ilmaiseksi saatavilla oleva Google Forms. Valintaperusteena oli kyseisen palvelun edullisuuden lisäksi myös sen helppokäyttöisyys sekä muokattavuus. Lisäksi vastaukset oli helposti siirrettävissä ko. palvelusta suoraan Excel-tiedostoon jatkokäsittelyä varten.

3.4.1 Kyselylomake

Lomake (liite 1) koostui 23 kysymyksestä, joista 12 ensimmäistä koski vastaajan taustatietoja. Kysytyt taustatiedot valikoituivat kyselyyn osin yleisesti kyselytutkimuksissa vakiintuneiden käytänteiden mukaan (ks. Heikkilä 2014; Hirsjärvi ym. 2009, 197), mutta myös osin teoriataustan ja tutkijan veneilyyn liittyvän asiantuntemuksen perusteella. Päättarkoituksena taustatiedoilla oli luoda kattava yleiskäsitys vastaajan veneilytaustoista teemoittelua varten. Lisäksi ensimmäisellä kysymyksellä rajattiin tutkimuksesta pois ne vastaajat, joilla ei ollut kokemusta lasten kanssa veneilystä. Näin saatiin rajattua kysely koskemaan vain tarkoituksenmukaista kohdejoukkoa. Kohdejoukon valitseminen onkin tyypillistä juuri kvalitatiiviselle tutkimukselle (Hirsjärvi ym. 2009, 164).

Taustatietokysymykset oli jaettu kolmeen osioon. Ensimmäisessä osiossa kysyttiin vastaajan henkilötiedoista syntymävuosi, sukupuoli sekä kansallisuus. Toinen osio käsitteli vastaajan veneilykokemusta lasten kanssa. Kolmannessa osiossa kysyttiin esimerkiksi tietoja käytetystä aluksesta ja vesistöalueesta. (Liite 1.)

Taustatietokysymykset olivat pääsääntöisesti muodoltaan joko avoimia kysymyksiä tai strukturoitujen ja avoimien kysymysten yhdistelmiä. Avoimissa taustatietokysymyksissä kysymysten asettelu oli kuitenkin tarkoituksen mukaisesti jokseenkin johdatteleva, sillä täysin johdattelemattomina kysymysten vastaukset olisivat saattaneet olla teemoittelun kannalta liiankin kirjavia (ks. Heikkilä 2014, 57). Esimerkki avoimesta, mutta johdattelevasta taustatietokysymyksestä: ”*Lasten kanssa vesillä liikkumisen pääasiallinen tarkoitus? (esim. kalastaminen, retkeily, kilpapurjehdus)*” (liite 1).

Yksilöiviä henkilötietoja ei tässä kyselyssä kerätty, jotta vastaajien anonymiteetti säilyisi. Anonymiteettiä korostettiin erikseen vielä kyselylomakkeen johdantotekstissä sekä seuroille lähetetyssä saatetekstissä. (Liite 1; liite 2.) Anonymiteetin turvaaminen onkin yksi keinoista lisätä tutkittavien halukkuutta vastata kyselyyn. Erityisesti tämä koskee arkaluonteisia asioita käsitteleviä kysymyksiä. (Heikkilä 2014, 55.) Tämän kyselyn arkaluonteisuus olikin ennalta vaikeasti määriteltävissä, joten nähtiin parhaaksi olla keräämättä teemoittelun kannalta tarpeettomia henkilötietoja.

Varsinainen kysely jakaantui kahteen osioon. Ensimmäinen osio keskittyi mahdollisiin vaaran aiheuttajiin lasten kanssa veneillessä ja toinen osio vuorostaan lasten veneilyturvallisuusvarusteisiin. Lisäksi toisen osion lopussa kysyttiin yleisesti vastaajille mieleen tulleita, muita lasten veneilyturvallisuuteen liittyviä asioita. (Liite 1.)

Kyselyn varsinaiset kysymykset olivat pääsääntöisesti muodoltaan avoimia kysymyksiä. Strukturoitua muotoa käytettiin vain kahdesti. Ensimmäinen strukturoitu kysymys ”*Onko veneessä mukana olleelle lapselle sattunut joku vakava vaaraa aiheuttanut tapahtuma?*” mahdollisti lomakkeen selkeän käytettävyyden sulkemalla seuraavaa kysymystä varten pois ne vastaajat, joilla ei ollut

kysytyn kaltaista tapahtumaa sattunut. Toinen strukturoitu kysymys lomakkeen loppupuolella ”Pidätkö käytössänne olevia (/olleita) turvallisuusratkaisuita riittävinä?” esitettiin, jotta saatiin selville, oliko vastaajien mielessä suora tarvetta lasten veneilyturvallisuusvarusteiden kehittämiseksi. (Ks. liite 1.)

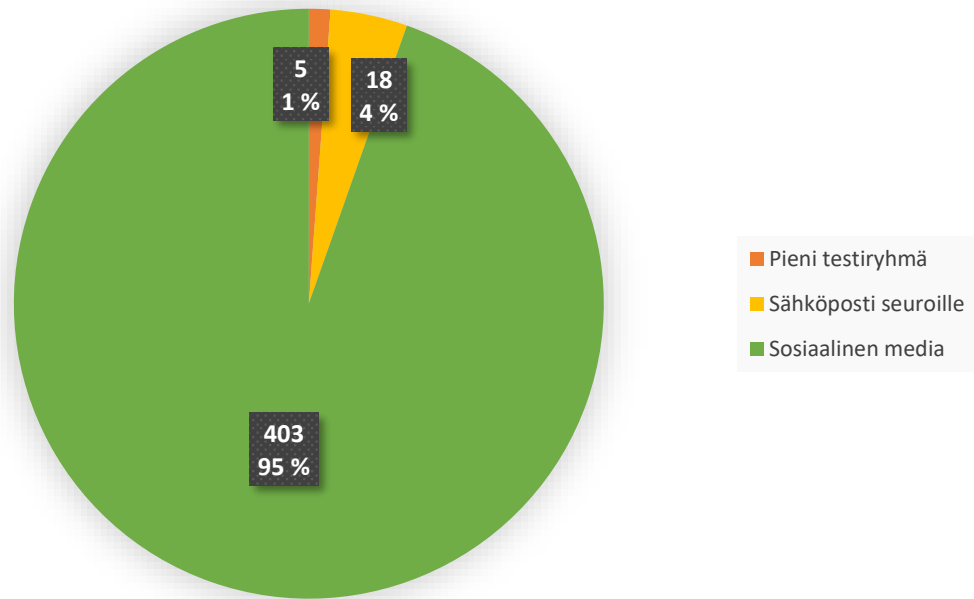
Varsinaisen kyselyn avoimet kysymykset muodostettiin siten, että niillä annettiin vastaajille mahdollisuus nostaa mahdollisimman vapaasti esiin lasten veneilyturvallisuuden keskeisiä teemoja (liite 1). Tämä johtui siitä, ettei tutkimuksessa pyritty asettamaan oletuksia lasten veneilyturvallisuudesta ennakkoon, vaan tarkoituksena oli löytää ja luoda uusia oletuksia vastausten pohjalta (ks. Eskola & Suoranta 2008, 19–20). Esimerkiksi kysymysten ”Mikä on (/on ollut) suurin huolta aiheuttava tekijä lasten kanssa vesillä liikkeessä?” ja ”Mitä muita lasten kanssa vesillä liikkeessä huolta aiheuttavia tekijöitä tulee mieleenne?” sanavalinta ”huoli” valikoitui kyselyyn, koska se ei terminä rajoittanut vastaajan ajattelua vain entuudestaan tunnettuihin ilmiöihin.

Kyselyn yhtenä tavoitteena oli myös herättää keskustelua ja ajatuksia lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi. Tämän vuoksi olikin mielekästä kysyä yleisesti muita lasten veneilyturvallisuuteen liittyviä ja vastaajille mieleen tulleita asioita lomakkeen lopussa (liite 1). Vapaalla melko rajaamattomalla kysymyksellä oli myös tarkoitus löytää kyselyä laatiessa huomiota vaille jääneitä, lasten veneilyturvallisuuden osa-alueita.

3.4.2 Tiedonkeruuväylät

Kyselyn vastaukset kerättiin 15.7.–27.10.2016 välisenä aikana Google Forms-palvelua käyttäen. Kaikkiaan vastauksia kertyi 426 kappaletta. Vastauksista yksi oli kohderyhmän ulkopuolinen. Toisin sanoen kyseinen vastaaja ei omanut kokemusta lasten kanssa veneilystä.

Tiedottaminen kyselystä tapahtui kolmessa vaiheessa (kuva 1). Ensimmäisessä vaiheessa kysely lähetettiin 15.7.2016 pienelle testiryhmälle (n=5). Kaikki testiryhmän jäsenet vastasivat kyselyyn. Vaikka testiryhmältä saadun palautteen jälkeen lomaketta hieman kehitettiin, ei kysymysten riittävän muuttumattomuuden vuoksi ollut kuitenkaan tarvetta hylätä kyseisiä vastauksia varsinaisesta aineistosta.

Kuva 1. Vastausten jakautuminen eri aineistonkeruumenetelmien mukaan (n=426).

Toisessa vaiheessa kysely lähetettiin 21.7.2016 kahdeksalle veneilyseuralle sähköpostitse. Vastausaikaa tässä vaiheessa annettiin 14.8.2016 saakka. Veneilyseuroja valitessa kiinnitettiin huomiota seurojen maantieteellisen sijainnin kirjavuuteen. Seuroja valittiinkin kattavasti ympäri Suomea, kaikkien suurten vesistöalueiden läheisyyksistä. Toinen valintakriteeri koski seuran jäsenmäärää. Jäsenmäärän tuli olla riittävän iso, jotta vastauksia kertyisi mahdollisimman runsaasti, mahdollisimman pienellä seurojen määrällä. Kolmanneksi valintaan vaikutti seurojen venekannan kirjavuus. Seuroiksi valikoitui niin pursi-, moottorivene- kuin veneilyseurojakin. Valitettavasti ajankohta ei kuitenkaan ollut otollisin veneilijöitä koskevan kyselyn tekemiselle ja vastausten määrä jäi toisen vaiheen osalta 18 vastaukseen (kuva 1).

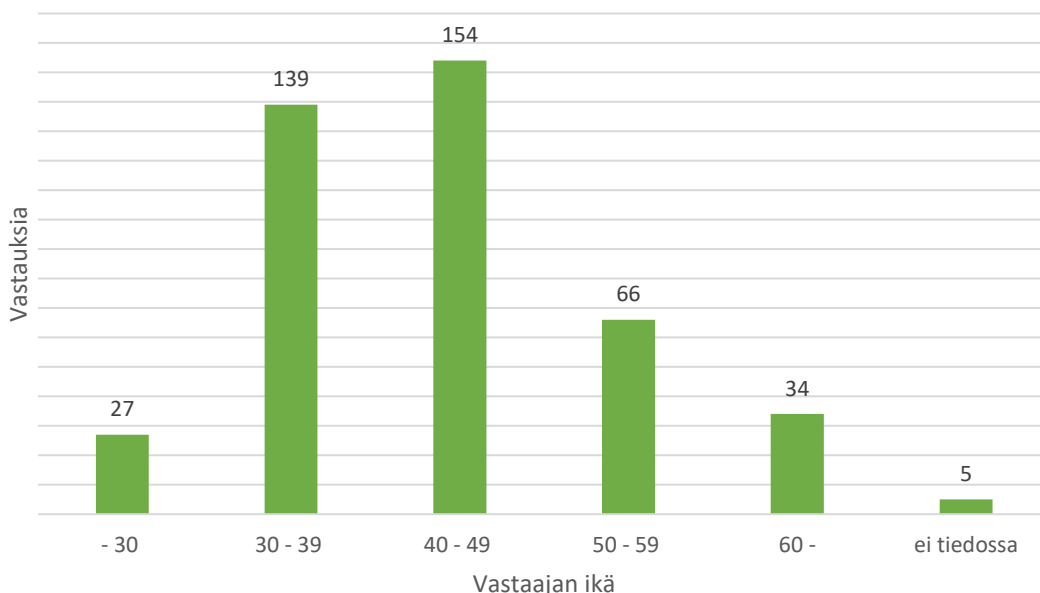
Kolmannessa vaiheessa kysely jaettiin sosiaalisessa mediassa 3.10.2016 (liite 3). Samalla vastausaikaa jatkettiin 31.10.2016 saakka. Kiinnostusta lasten veneilyturvallisuutta kohtaan löytyikin sosiaalisessa mediassa runsaasti ja kysely keräsi jo ensimmäisen vuorokauden aikana julkaisusta peräti 92 vastausta. Kaikkiaan vastauksia kertyi sosiaaliseen mediaan jakamisen kautta 403 kappaletta (kuva 1).

3.5 Tutkittava joukko

Tässä luvussa keskitytään nimenomaisesti kohderyhmän taustatietoihin (n=425). Kohderyhmän ulkopuoliselta henkilöltä ei taustatietoja edes kysytty, jolloin niitä on tässä mahdoton eritellä.

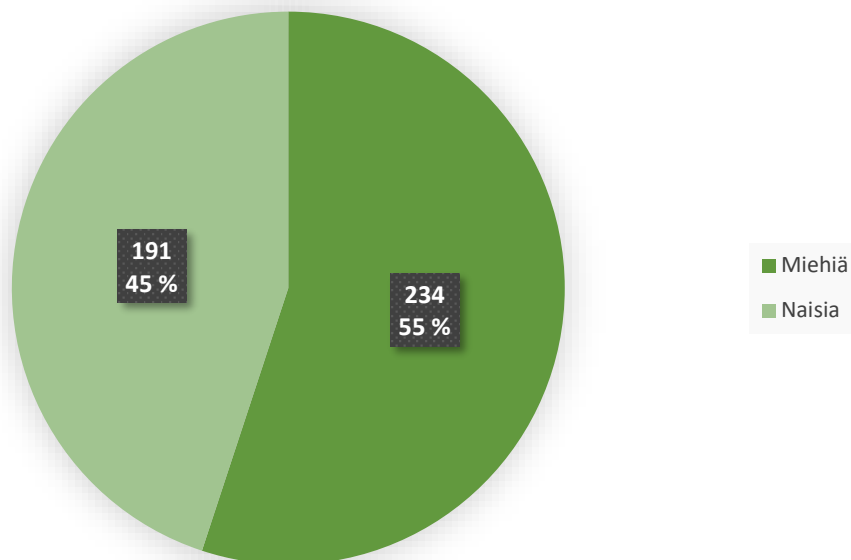
Vaikka kvalitatiivista tutkimusta tehdessä ei olekaan tarpeen arvioida aineistoa sen määrän mukaan, kertovat taustatiedot laadulliselle tutkimukselle merkittävästä aineiston laadusta (ks. Eskola & Suoranta 2008, 18). Lisäksi koska tässä tutkimuksessa päädyttiin tekemään aineistolle arpomalla suoritettu puolittaminen, oli syytä luoda verrattavissa olevaa vastaajien lokerointia, analysoitavaksi ja vertailtavaksi arvottujen aineistojen riittävän yhtenevyyden takaamiseksi.

Vastaajat olivat iältään 18–80-vuotiaita. Keksi-ikä vastaajilla oli noin 43 vuotta ja mediaani-ikä oli 41 vuotta. Vastaajista selvä enemmistö kuului 30–50-vuotiaiden ikäryhmiin ja lähes puolet (187 vastaajaa) kaikista vastaajista oli 38–48-vuotiaita. Viiden vastaajan syntymävuodesta ei saatu varmuutta. (Ks. kuva 2.)

Kuva 2. Vastaajien ikäjakauma (n=425).

Sukupuolijakauma kaikkien kohderyhmän vastaajien kesken oli melko tasainen. Vastaajista n. 55 % oli miehiä ja n. 45 % oli naisia. (Kuva 3.) Muun sukupuolen edustajia ei, kyselylomakkeen mahdollistamasta vaihtoehdosta huolimatta, kyselyyn kuitenkaan vastannut.

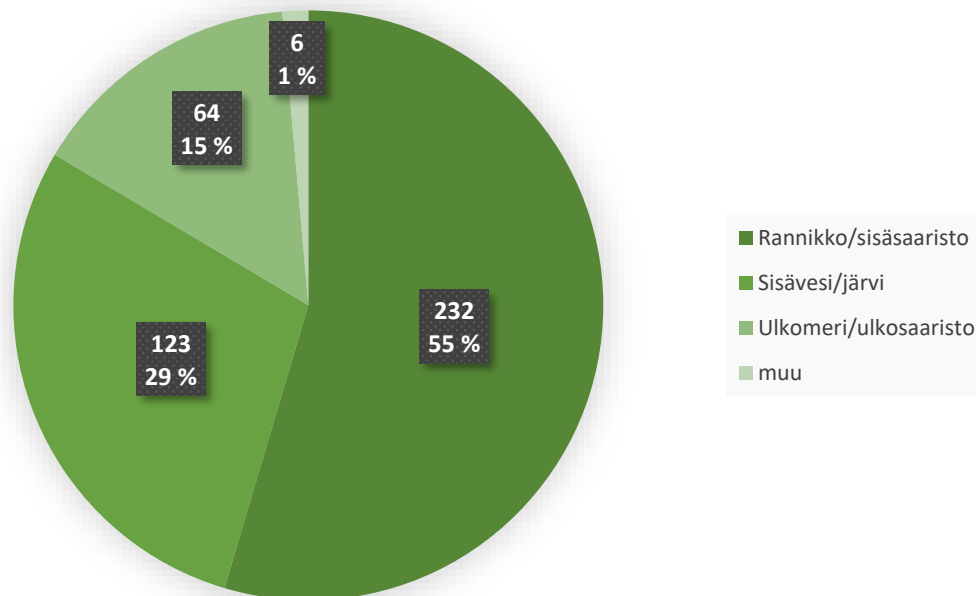
Kuva 3. Vastaajien sukupuolijakauma (n=425).

Veneilykokemusta vastaajilla oli keskimäärin 22 vuotta. Mediaani vastaajien veneilykokemusvuosista oli 20 vuotta. Tämä ei itsessään juuri kuvasta mitään vastaajien suuresta ikähaarukasta johtuen. Verratessa vastaajien veneilykokemusvuosia vastaajien ikin, saatiin keskimääräiseksi veneilykokemukseksi noin puolet (49 %) vastaajien i'istä.

Kysyttäessä pääasiallista tarkoitusta lasten kanssa veneilylle, nousi vastauksista suurimpana yksittäisenä ryhmänä erilaiset vapaa-ajan viettoon liittyvät tarkoitukset kuten esimerkiksi retkeily ja lomailu. Toisena merkittävänä ryhmänä pääasiallisista tarkoituksista nousi esiin kalastaminen eri esiintymismuodoissaan (onginta, kalastus jne.). Myös siirtyminen paikasta toiseen oli monella vastaajalla pääasiallisena lasten kanssa vesillä liikkumisen tarkoituksena. Yksittäisempinä, mutta selvästi erottuvina ryhminä nousivat esille myös jolla- ja muu kilpurjehtiminen, sekä erilaiset vesillä liikkumista edistävät koulutukset ja valmennukset.

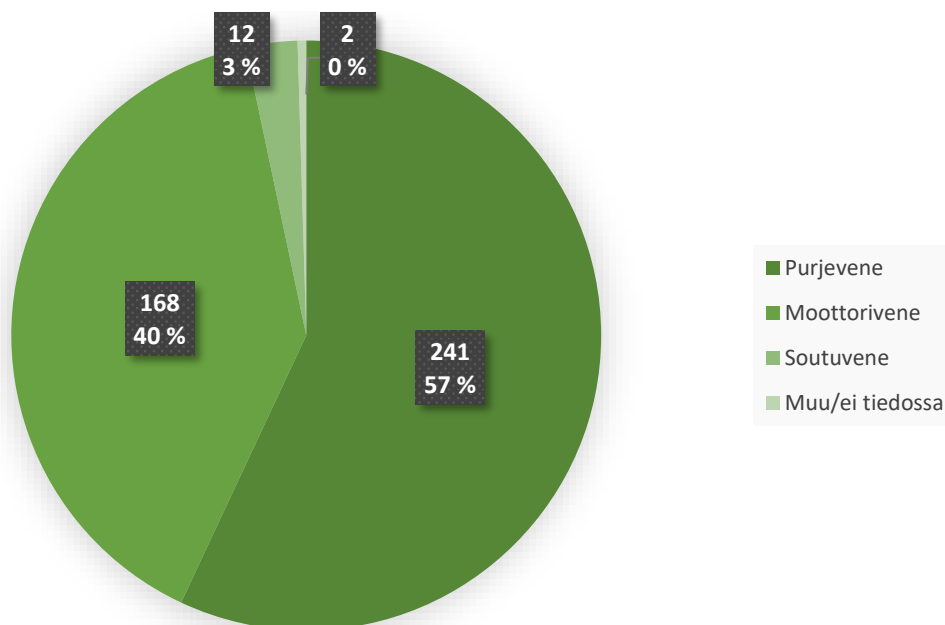
Lasten kanssa veneillessä pääasiallisena vesistöalueena oli selvällä enemmistöllä (55 %) vastaajista rannikko ja sisäsaaristo. Toiseksi eniten vastauksia

kertyi sisävesille ja järville (29 %) sekä kolmanneksi eniten ulkomerelle ja ulkosaaristolle (15 %). Kuusi vastaajaa oli vastannut tarkentaen vastaustaan koskemaan useampaa em. alueista. (Kuva 4.)

Kuva 4. Lasten kanssa vesillä liikkumiseen käytettyjen pääasiallisten vesistöalueiden jakauma vastaajien kesken (n=425).

Vastaajista 241 käytti purjevenettä pääasiallisena välineenä lasten kanssa vesillä liikkuessaan, mikä edusti noin 57 % vastauksista. Moottorivene oli käytössä 168 vastaajalla. Soutuvenettä käytti pääasiallisena kulkuvälineenä lasten kanssa vesillä liikkuessaan 12 vastaajaa. Loput 2 vastaajaa käytti yleensä jostain muuta kulkuvälinettä tai pääasiallinen kulkuväline ei selvinnyt vastauksesta. (Kuva 5.)

Kuva 5. Vastaajilla lasten kanssa veneillessä käytössä olleiden venetyyppien jakauma (n=425).

Yleisesti ottaen vastaajiksi näytti valikoituneen varsin kirjavasti ja kattavasti erilaisista vesistöistä, erilaisilla veneillä sekä erilaisilla taustoilla, lasten kanssa veneilykokemusta omanneita henkilöitä.

3.6 Aineiston analyysimenetelmät

Tutkimuksen suuren aineistomäärän ja tähän opinnäytetyöhön käytettävissä olleen ajan vuoksi päätettiin puolet aineistosta jättää analysoimatta. Analysoimatta jäänyt aineiston puolikas hyödynnettiin vertaamalla analysoidusta puolikkaasta esiin tulleita tuloksia analysoimattomaan puolikkaaseen. Aineiston puolittaisella analysoinnilla ja vertailuaineistoon vertaamisella voidaankin Eskolan & Suorannan (2009, 64) mukaan saada lisättyä analyysin luotettavuutta.

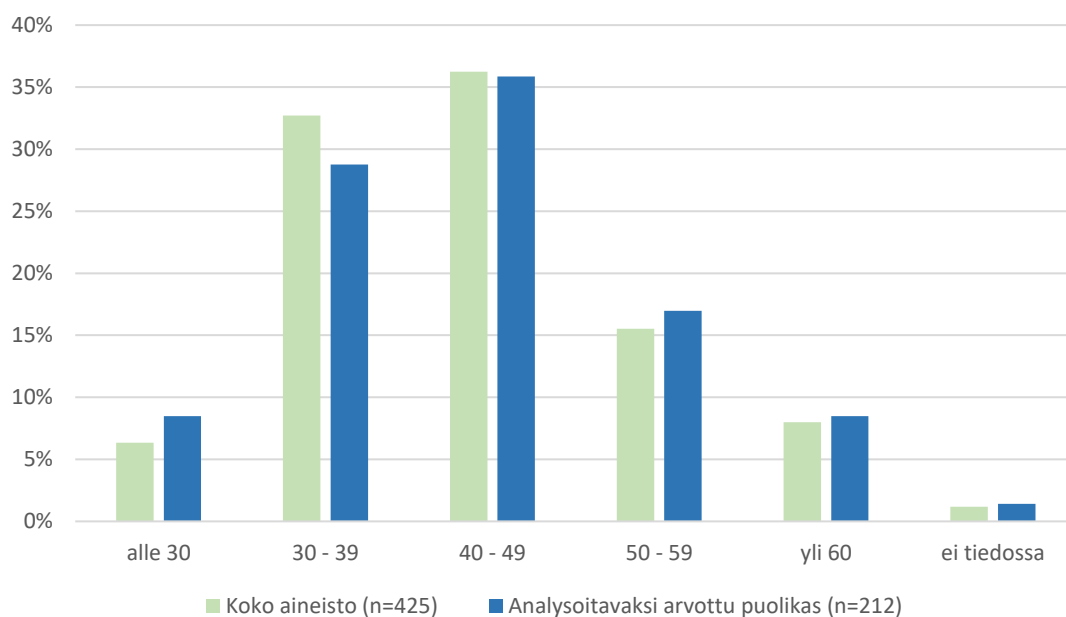
Aineiston puolittamisesta huolimatta aineistomäärä oli varsin runsas. Eskola & Suoranta (2009, 151–152) suosittaakin laajalle kvalitatiiviselle aineistolle aineiston jakamista teemoihin. Kyselyn vastaukset päätettiin teemoitella ensimmäistä *"Millaisia vaaratilanteita lasten kanssa veneillessä voi syntyä?"* ja toista *"Minkälaisia turvaratkaisuja alle 15-vuotiaiden lasten vanhemmat käyttävät veneillessään?"* tutkimuskysymystä tarkastellessa erikseen, jolloin voitiin päästä käsiksi kunkin tutkimuskysymyksen kannalta mielenkiintoisimpiin ilmiöihin.

Kolmatta tutkimuskysymystä ”Onko lapsiperheiden veneilyturvallisuuden nykytilassa puutoksia?” tarkastellessa huomio kiinnitettiin erityisesti kysymysten ”Pidätkö käytössänne olevia (/olleita) turvallisuusratkaisuita riittävinä?” ja ”Onko veneessä mukana olleelle lapselle sattunut joku vakavaa vaaraa aiheuttanut tapahtuma?” vastauksiin. Lisäksi nykytilannetta selvittäessä tarkasteltiin yleisellä tasolla kaikkienkin kysymysten vastauksia ja nostettiin niistä tutkimuskysymyksen kannalta merkittäviä huomioita esille.

3.6.1 Aineiston puolittaminen

Aineiston puolittaminen tapahtui Excel-taulukkolaskentaohjelmalla luomalla kullekin vastaukselle oma satunnaisluku. Luodun satunnaisluvun avulla vastaukset järjestettiin uudelleen ja ensimmäiset 212 vastausta valittiin analysoitavaksi aineistoksi.

Kun verrattiin analysoitavaksi arvottua aineiston puolikasta vastaajien taustatietojen osalta koko aineistoon, ei suuria muutoksia taustatietojen suhteissa ollut havaittavissa. Esimerkiksi vastaajien keski-ikä oli edelleen n. 43 vuotta ja ikäjakaumakin säilyi lähes samanlaisena (kuva 6). Vastauksista hieman yli puolet (53 %) oli edelleen miesvastaajien vastauksia. Myös veneilykokemus suhteessa kunkin vastaajan ikään säilyi keskimäärin 49 %:ssa.

Kuva 6. Suhteellinen ikäjakauma koko aineistossa ja analysoitavaksi arvotussa aineistossa.

Arpomalla saadun aineiston suurin eroavaisuus oli ikäjakauman pienessä muutoksessa (ks. kuva 6). Ero oli kuitenkin melko marginaalinen, joten aineisto katsottiin riittävän yhteneväksi koko aineistoa kuvaavaksi joukoksi. Kuitenkin verratessa analysoidun aineiston ja vertailuaineiston välisiä eroavuuksia taustatiedoissa oli arpomalla muodostuneen vääristymän vaikutus otettava huomioon.

3.6.2 Teemoittelu

Teemoittelun lähtökohtana oli nostaa tutkimuskysymysten kannalta mielenkiintoisimpia ja useasti vastauksissa toistuvia teemoja esiin. Yleisesti ottaen teemoille ei asetettu ennako-olettamuksia, vaan teemat nousivat esiin aineistoa tulkitsemalla. Aineistolähtöisyyteen päädyttiin, koska aiheesta ei voitu tehdä teoreettisia ennako-olettamuksia aikaisemman tutkimustiedon puutteellisudesta johtuen (ks. Eskola & Suoranta 2009, 151–152). Teemojen valintaan johtaneet syyt kuitenkin hieman vaihtelivat eri tutkimuskysymyksiä tarkastellessa.

Ensimmäistä tutkimuskysymystä *"Millaisia vaaratilanteita lasten kanssa veneillessä voi syntyä?"* tarkastellessa vastaukset jaettiin teemoihin aineistolähtöisesti. Tässä tutkimuksessa pyrittiin nimenomaan kartoittamaan vastaajien henkilökohtaisia näkemyksiä ja etsimään tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia ja ennalta tiedostamattomia piirteitä. Tällöin ennako-olettamusten tekeminen ei olisikaan mahdollistanut – avoimen aineistoon lähestymisen tapaan – uusien ilmiöiden löytymistä (ks. Eskola & Suoranta 2009, 19).

Toista tutkimuskysymystä *"Minkälaisia turvallisuusratkaisuja alle 15-vuotiaiden lasten vanhemmat käyttävät veneillessään?"* tarkasteltaessa vastausten teemoittelun apuna käytettiin – hieman teemahaastattelun tapaan – kysymyslomakkeen kysymysten asettelua (ks. Eskola & Suoranta 2009, 151). Kysymysten asettelun mukaan olikin helppoa nostaa esille yleisimpiä lapsiperheillä käytössä olleita turvaratkaisuja. Vastaukset luokiteltiin kysymysten asettelun mukaisesti varusteisiin sekä sääntöihin ja toimintatapoihin.

Varusteiden osalta aineisto oli, avoimista kysymyksistä huolimatta, jokseenkin jopa määrällisen aineiston kaltainen. Varusteita tarkastellessa olikin mielekästä ottaa määrällisempi lähestymistapa aineiston käsittelyyn. Tarkasteltavaksi varusteiksi valikoituivat erityisesti yleisimmin vastauksissa mainitut varusteet. Lisäksi vastauksissa nostettiin erityisesti esille myös muita tutkimuksen ja teoriataustojen kannalta merkittäviä varusteita.

Teemoihin luokiteltuja vastauksia käsiteltiin kvantifioimalla eli suorittamalla vastausten yleisyyteen pohjautuvaa laskemista. Kvantifioinnilla voitiin varmistua eri teemojen yleisyyksien suhteista vastausten joukossa – tuntuman lisäksi myös laskemalla. Myös eri teemojen sisäisiä taustatietojen suhteellisia osuuksia voitiin kvantifioinnin avulla verrata koko aineistossa vallitseviin taustatietojen suhteellisiin osuuksiin. Yleisesti ottaen vertailut nojautuivat teoriaan, että mikäli taustatietojen suhteellisissa osuuksissa havaittiin eroa koko analysoitavan aineiston suhteellisiin taustatietojen osuuksiin, voitiin osoittaa, että taustatietojen ja kyseisen teeman välillä vallitsi jonkinlainen korrelaationsuhde. Erityisesti tämä piti paikkaansa, mikäli samanlaiset eroavaisuudet löytyivät myös vertailuaineistosta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa määrällistä aineistoa mukana käytettäessä oli kuitenkin syytä olla tekemättä tilastolliselle tutkimukselle tyypillisiä yleistyksiä (ks. Mäkelä 1990, 57–58, Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2012, 98 mukaan). Mahdolliset löytyneet korrelaatiot kertoivatkin vain aineistossa vallinnutta korrelaationsuhdetta ja pitemmälle viетävät johtopäätelmät olisivat vaatineet tarkempaa tutkimusta aiheesta.

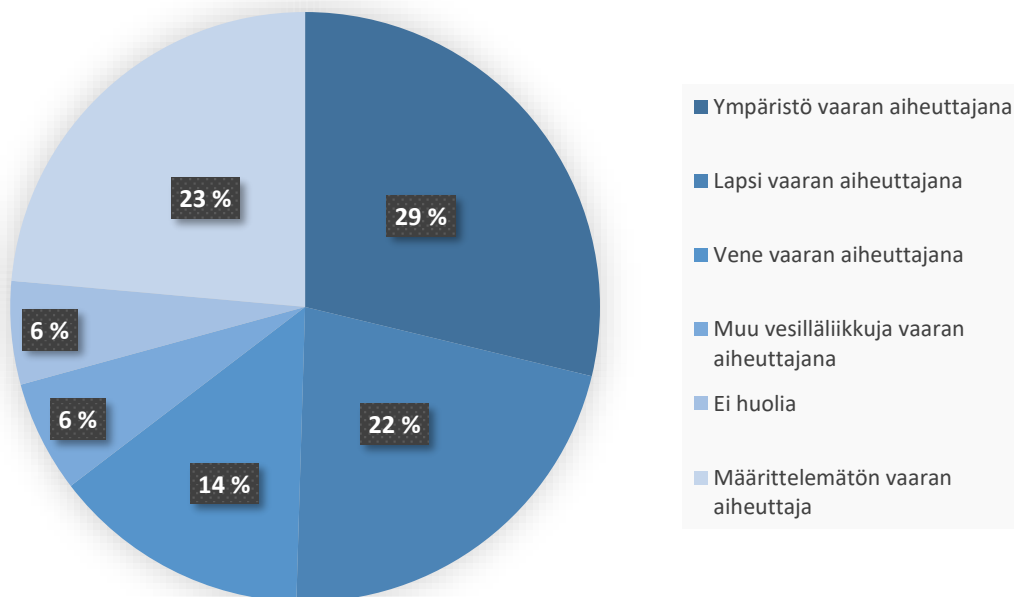
4 TULOKSET

Tutkimuksen tulokset on jäsennelty tässä raportissa tutkimuskysymysten mukaan kolmeen kokonaisuuteen. Kunkin tutkimuskysymyksen kohdalla tulokset on jaettu teemoihin ja mahdollisiin alateemoihin. Tulosten rakenne noudattaa kussakin pääteemassa ja alateemassa seuraavaa kaavaa: Aluksi tarkastellaan teeman sisältöä yleisesti. Toisena verrataan taustatietojen suhteellisia muutoksia koko analysoituun aineistoon. Lopuksi on tulosten vertailua vertailuaineistoon.

4.1 Vaaratilanteet lasten kanssa veneillessä

Vastauksia analysoitaessa, esiin nousi neljä pääteemaa mahdollisten vaaratilanteiden aiheuttajista. Nämä neljä pääteemaa olivat: lapsi vaaran aiheuttajana, muu vesillä liikkuja vaaran aiheuttajana, ympäristö vaaran aiheuttajana sekä vene vaaran aiheuttajana. Lisäksi useassa vastauksessa vaaran aiheuttaja jäi tunnistamatta.

Ympäristö mahdollisena vaaratilanteen aiheuttajana huoletti lukumääräisesti useimmin vastaajia (29 % vastaajista). Toiseksi yleisin huoli koski lapsen itsensä aiheuttamia mahdollisia vaaratilanteita (22 % vastaajista). Seuraavaksi yleisimpänä teemana nousi veneestä johtuvat mahdolliset vaaratilanteet (14 % vastaajista). Muu vesilläliikkuja aiheutti huolta lähes yhtä usealla vastaajalla (6 %:lla vastaajista), kuin että vastaajalla ei ollut huolia lasten kanssa vesillä liikkuesssa (6 %:lla vastaajista). Määrittelemättömiä huolen aiheuttajia vastauksista oli 23 %:lla. (Kuva 7.)

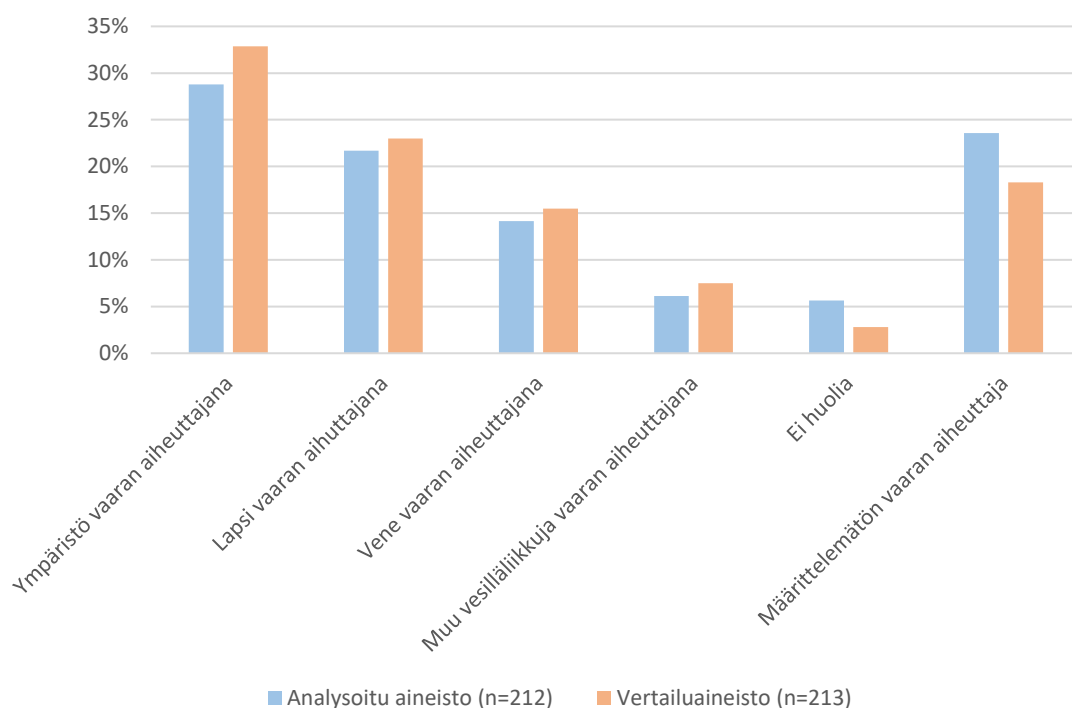

Kuva 7. Vastauksien jakautuminen teemoihin, mahdollisten vaaran aiheuttajien mukaan (n=212).

Melko monesta vastauksesta selkeää vaaran aiheuttajaa ei voitu tunnistaa. Tämä johtui useasti kysymyslomakkeen kysymyksen ”*Mikä on (/on ollut) suurin huolta aiheuttava tekijä lasten kanssa vesillä liikkuesssa?*” suurpiirteisistä vastauksista. Tästä esimerkkinä vastaus ”*Turvallisuus*” (n170), jota ei ollut

mahdollista kohdentaa mihinkään esille nousseista teemoista. Suurin yksittäinen esille noussut luokittelematon huoli lasten kanssa vesillä liikkuessa oli lapsen veteen putoaminen yleisesti. Veteen putoamisen huoli oli usein taustalla myös luokitelluissakin vastauksissa, mutta luokittelemattomista vastauksista varsinainen huolen aiheuttaja jäi kuitenkin tunnistamatta. Muita luokittelemattomia esille tulleita huolia olivat mm. loukkaantumiset ja muu yleinen turvallisuus.

Myös vertailuaineistosta oli varsin helposti tunnistettavissa kaikki analysoidutakin aineistosta esille nousseet teemat. Lisäksi vertailuaineiston vastauksissa huolet jakaantuivat lukumääräisesti teemoittain melko samankaltaisesti analysoidun aineiston kanssa vertailtaessa (kuva 8).

Kuva 8. Analysoidun aineiston ja vertailuaineiston vastausten suhteellinen jakaantuminen mahdollisen vaaran aiheuttajan mukaan.

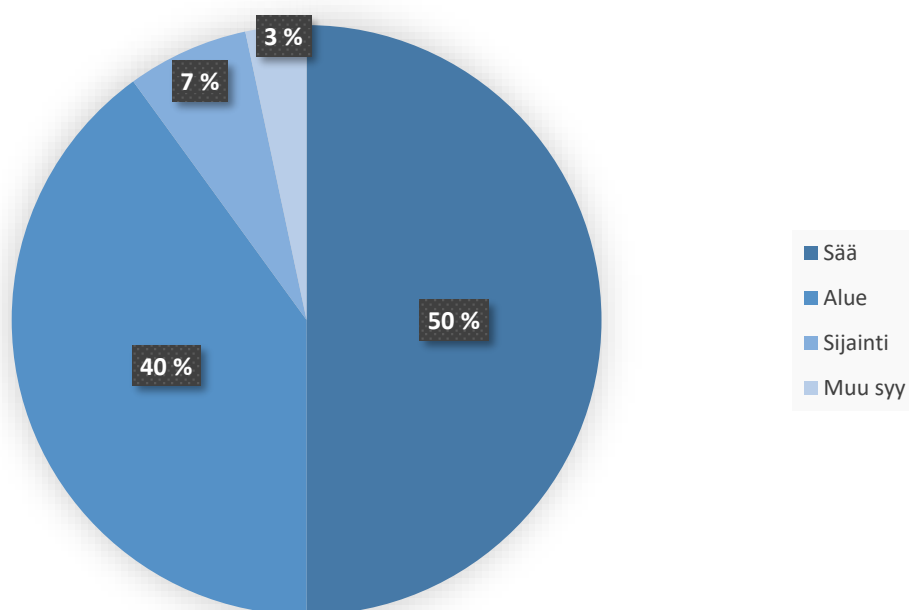
Vertailuaineiston sekä analysoidun aineiston välillä ei siis näyttänyt olevan tutkimuksen kannalta merkittäviä eroavaisuuksia vastaajien huolista muodostettuja teemoja tarkastellessa. Lähinnä erona nousi esille se, että vertailuaineistoon oli päätynt hieman vähemmän vastauksia, joissa vastaajilla ei ollut huolia lasten kanssa veneilyyn liittyen. Lisäksi luokittelemattomien vastausten määrässä oli pientä eroavaisuutta eri aineistojoukkojen välillä. Vertailuaineistossa luokittelemattomia huolia oli hieman analysoituun aineistoon verrattuna

vähemmän. Vertailuaineiston teemoihin sopimattomat vastaukset olivat kuitenkin sisällöltään yleisesti ottaen paljon analysoidun aineiston luokittelemattomien vastausten kaltaisia. Teemoihin sopimattomat huolet koskivat vertailuaineistossakin usein veteen putoamista.

4.1.1 Ympäristö vaaran aiheuttajana

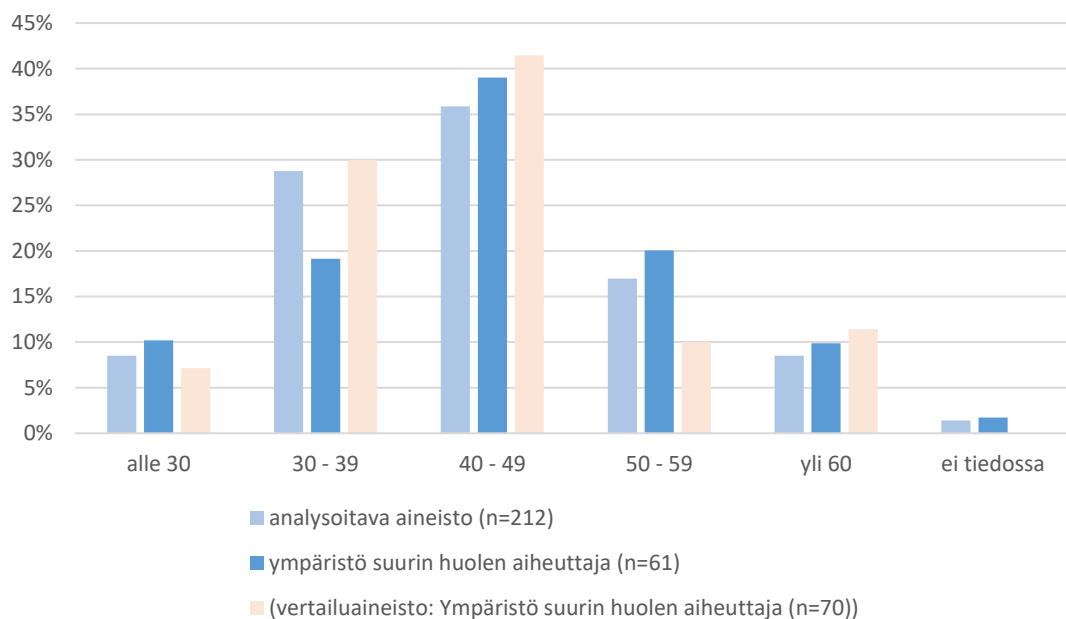
Ympäristön aiheuttamat huolet olivat vastaajien keskuudessa määrällisesti suurimpana huolena lasten kanssa veneillessä (ks. kuva 7, s.27). Ympäristön aiheuttamat huolet luokiteltiin säätiloista johtuviin huoliin, alueesta johtuviin huoliin sekä sijainnin aiheuttamiin huoliin. Lisäksi ympäristön aiheuttamiksi huoliksi laskettiin myös muut sellaiset huolet, missä aiheuttajana oli joku ympäröivä tekijä, mutta huolen aiheuttajaa ei voitu tarkemmin eritellä. Tällaisesta tarkentamattomasta tekijästä esimerkkinä erään vastaajan vastaus: *”Tulipalo/muu onnettomuus vähän [sic] ei voi ns. itse vaikuttaa”* (n98).

Edellä mainituista alateemoista lukumääräisesti suurimpana, esille nousi säästä johtuvat huolet. Toinen määrällisesti isompi teema koostui alueen aiheuttamista huolista. Sijainti sekä muut huolet olivat harvemmin esillä, mutta kyselyn laadullisesta luonteesta johtuen tämä ei välttämättä tarkoita sitä, etteivät nämäkin huolet olisi olleet todellisia ja olemassa olevia. (Kuva 9.)

Kuva 9. Ympäristöstä johtuvien huolien erittely alateemoihin vastausmäärien mukaan (n=61).

Analysoidun aineiston mukaan, ympäristön aiheuttaman huolen yleisyyteen, saattoi suurimpana yksittäisenä tekijänä vaikuttaa vastaajan ikä. Erityisesti 30–39-vuotiaiden ikäryhmässä ympäristön aiheuttamat huolet olivat selvästi keskimääräistä harvemmin esillä analysoidussa aineistossa. Vastaavasti 40–49-vuotiaiden ikäryhmässä ympäristön aiheuttamat huolet olivat hieman keskimääräistä suuremmissa roolissa. (Kuva 10.)

Kuva 10. Koko analysoitavan aineiston, analysoitavan aineiston ympäristön suurimmaksi huoleksi listanneiden sekä vertailuaineiston ympäristön suurimmaksi huoleksi listanneiden vastaajien suhteelliset ikäjakaumat.

Pientä eroa löytyi myös veneilykokemuksessa. Veneilykokemusta oli kertynyt ympäristön suurimmaksi huoleksi vastanneilla keskimäärin 51 % eletystä elämästä, kun taas koko analysoitavassa aineistossa vastaava prosentti oli 49.

Muita eroavaisuuksia vastaajien taustoissa ei juuri löytynyt. Esimerkiksi yleisimpien käytettyjen vesialueiden jakauma säilyi lähes identtisenä koko analysoitavaan aineistoon verrattuna. Myöskään venetyypillä ei ollut suurta vaikutusta ympäristön aiheuttaman huolen yleisyyteen.

Vertailuaineistoa tarkastellessa vastaajien ikäjakauma näytti olevan varsin erilainen analysoitavaan aineistoon verrattuna. Esimerkiksi 30–39-vuotiaiden ikäryhmän yleisyys vertailuaineistossa oli jopa hieman kohonnut koko analysoita-

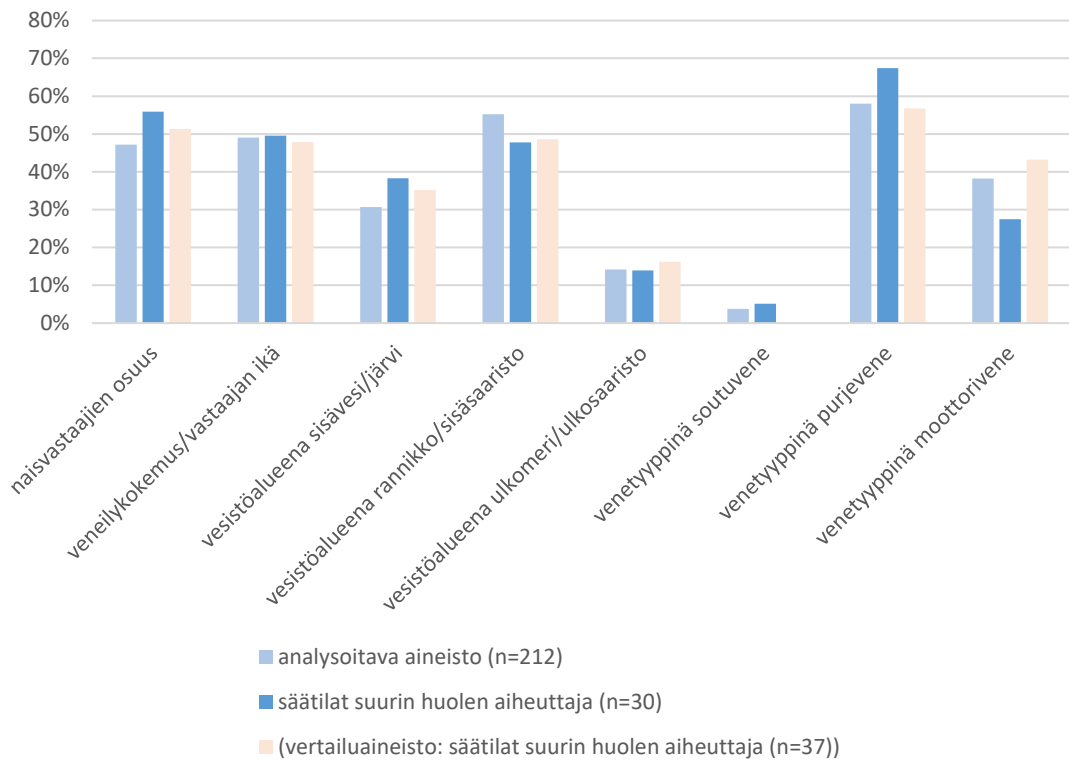
vaan aineistoon verrattuna. Toisaalta 30–39-vuotiaat olisivat olleet koko aineistoa tarkastellessa kuitenkin hieman harvemmin edustettuna ympäristön suurimmaksi huoleksi listanneiden vastaajien joukossa. (Ks. kuva 10, s.30.)

Muilta osin vertailuaineisto vastasi varsin tarkasti analysoitua aineistoa. Vertailuaineiston ympäristön suurimmaksi huoleksi listanneiden vastaajien vastauksista oli helposti tunnistettavissa analysoidun aineiston vastauksistakin esiin nousseet alateemat. Alateemat jakaantuivat myös lukumääräisesti melko samoin kuin analysoidussakin aineistossa.

Sää

Suurin yksittäinen ympäristöstä johtuva huolen aihe oli säätila. Erityisesti huolta aiheuttivat ukonilmat sekä kovasta tuulesta johtuva merenkäynti. Yllättävyys säätilojen muutoksissa oli monella vastaajalla nimenomaisena huolen syynä. Säästä johtuvana yksittäisempinä huolina nousivat esille myös aurin-gonpistokset ja -polttamat.

Säätilan suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden taustatiedoissa, ei aineistomäärä huomioiden, ollut merkittävää poikkeamaa koko analysoituun aineistoon nähden (kuva 11). Myöskään yksittäisemmät huolet, kuten esimerkiksi ukonilmoihin liittyvät uhat, eivät painottuneet mihinkään taustatietoon erityisesti. Lisäksi vaikka säätilat olivatkin yksi yleisimmin esille nousseista yksittäisistä huolen aiheuttajista, ei analysoidussa aineistossa kuitenkaan ollut kuin 30 vastausta, joissa säätilat oli nostettu suurimmaksi huolen aiheuttajaksi. Tästä johtuen, ei taustatietojen eroavaisuuksista olisikaan voitu yläteeman ("ympäristö suurimpana vaaran aiheuttajana") tapaan tehdä lainkaan luotettavia johtopäätelmiä.

Kuva 11. Koko analysoitavan aineiston, analysoitavan aineiston säätilat suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden sekä vertailuaineiston säätilat suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden vastaajien taustatiedot suhteellisina osuuksina.

Myös vertailuaineistossa säästä johtuvien huolien aiheuttajina olivat erityisesti merenkäynti, ukonilmat ja yllättävät säätilan muutokset. Vertailuaineistosta löytyi, analysoidun aineiston tapaan, myös muutama yksittäisempi vastaus, joissa auringosta johtuvat uhat oli nostettu esille. Lisäksi, analysoidusta aineistosta poiketen, vertailuaineistosta yhtenä säähän liittyvänä yleisenä vaaratekijänä nousi esille myös kovan tuulen aiheuttamat huolet. Toisaalta analysoidussa aineistossa tuulen itsensä aiheuttamia huolia vastannee juurikin kovaan merenkäyntiin liittyneet huolet.

Mikäli vertailuaineiston taustatiedot olisi tarkasteltu yhdessä analysoidun aineiston ”sää suurimman huolen aiheuttajana” -alateeman taustatietojen kanssa, olisi erot koko analysoituun aineistoon jopa kaventuneet (ks. kuva 11). Voitaneenkin sanoa, ettei taustatiedoilla ollut vaikutusta juuri lainkaan säästä johtuvien huolten yleisyyteen vastaajien joukossa.

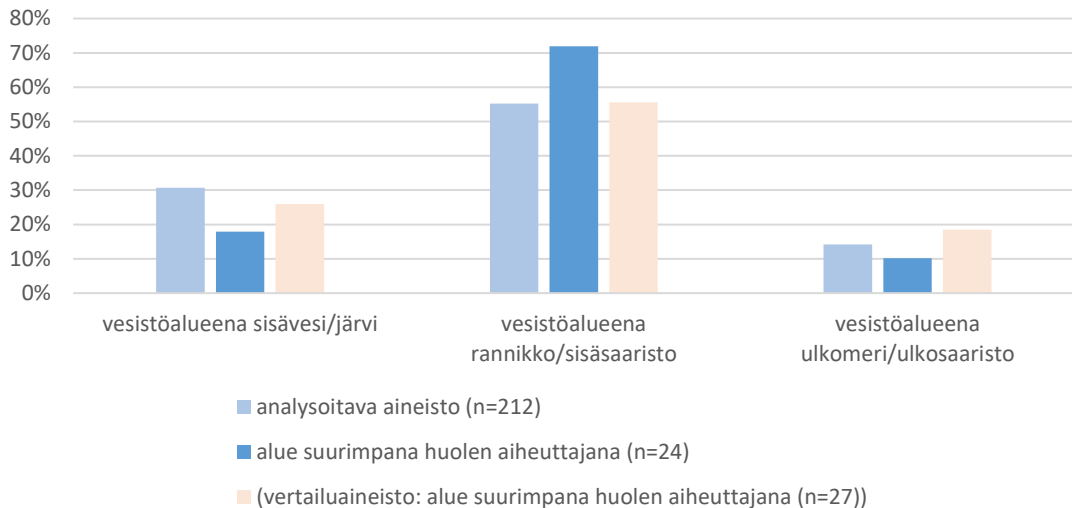
Alue

Toinen merkittävästi esille noussut alateema ympäristön aiheuttamissa huolissa oli alueesta johtuneet syyt. Alueella tarkoitetaan tässä yleisesti sekä vesi- aluetta että maasto-olosuhteita. Alueesta johtuviksi syiksi ei kuitenkaan laskettu vastauksia, joiden huolen aiheuttajaa oli mahdoton tarkentaa vain alueesta johtuvaksi, vaikka esimerkiksi vesi elementtinä useasti huolissa läsnä olikin.

Alueesta johtuvissa syissä yksi yleisimmin esillä ollut huoli oli laiturilla liikkumisen turvallisuus. Osa vastaajista piti laitureilla liikkumista ja mahdollista veteen putoamista huolestuttavina erityisesti siksi, että pelastusliivejä ei aina puettu lapsille päälle ennen laiturille menoa. Osalla vastaajista vastaavasti olikin käytössään sääntö, ettei laiturille saanut mennä ilman pelastusliivejä. Myös mahdollinen loukkaantuminen laiturilla liukastuessa huolestutti osaa vastaajista.

Laitureiden lisäksi myös kalliorannat aiheuttivat huolia. Kallioita pidettiin laiturien tapaan liukkaina ja veteen putoaminen sekä loukkaantuminen huolestuttivat kalliorannoilla liikkuvien lasten vanhempia. Satamapaikkojen ympäristössä liikkuessa huolen aiheuttajiksi nousivat muutamassa vastauksessa esille myös punkit, käärmeet ja sinilevä.

Alueesta johtuvan huolen suurimmaksi huoleksi listanneiden määrän oltua 24 vastausta, ei huolille voitu taustatiedoista etsiä merkityksellisiä poikkeamia ja yhtenevyyksiä yleisesti. Kuitenkin aluetta huolen aiheuttajana tarkastellessa, tehtiin oletamus siitä, että pääsääntöisellä vesistöalueella (ja sen myötä satamapaikkojen luontotyypeillä) olisi saattanut olla merkitystä huolen esiintymisyleisyyteen vastauksissa. Analysoidun aineiston pohjalta näyttikin siltä, että rannikko ja saaristo alueilla veneilevien keskuudessa alueesta johtuvat huolet olivat hieman keskivertoa useammin esillä (kuva 12).

Kuva 12. Koko analysoitavan aineiston, analysoitavan aineiston alueen suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden sekä vertailuaineiston alueen suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden vastaajien tyypilliset vesistöalueet suhteellisina osuuksina.

Kuitenkin vertailuaineistossa vastaajien tyypillisten vesistöalueiden jakauma oli huomattavasti lähempänä koko aineiston tyypillisen vesistöalueen jakaumaa. Saattoikin olla, että vesistöalue vaikutti enemmän huolien luonteisiin, kuin alueesta johtuvien huolien yleisyyteen yleisesti.

Vertailtaessa analysoidun aineiston ja vertailuaineiston sisältämiä alueesta johtuvia huolia, ei huolien yleisessä luonteessa poikkeamia juuri löytynyt. Laituriturvallisuus erottui vertailuaineistossakin yksittäisistä huolista selvimmin. Myös luonnonsatamien liukkaat rantakivikot ja kalliot nousivat vertailuaineistostakin selvästi esille. Lähinnä vertailuaineisto poikkesi analysoidusta aineistosta siinä, ettei vertailuaineistossa (analysoidun aineiston tapaan) juuri ollut yksittäisempiä luonnon aiheuttamia huolia, kuten esimerkiksi käärmeet tai punkit. Vertailuaineistossa oli vastaavasti analysoitua aineistoa hieman runsaammin esillä hukkumiseen liittyviä huolia.

Sijainti

Sijainnista johtuvia suurimpia huolen aiheuttajia nousi aineistosta määrällisesti varsin vähän. Tätä osiltaan selittänee se, että etenkin sisävesillä veneiltäessä etäisyys lähimpään asutuskeskittymään ei useinkaan pääse kasvamaan maantieteellisesti kovin pitkäksi. Toisaalta hitaalla veneellä liikuttaessa pienikin välimatka voi saattaa veneilijän suhteellisen eristykseen, vaikka se ei aina mielessä veneilijällä olisikaan.

Tyypillisesti sijaintiin liittyikin huoli mahdollisesti tarvittavan avun paikalle saapumiseen tarvittavasta ajasta. Tämä huoli esiintyi niin avomerellä veneilevillä kuin sisävesien saarissa majoittuvilla vastaajilla. Eräällä vastaajalla oli myös huoli eväiden riittävydestä. Em. huoli lienee kuitenkin liittynyt enemmän yleiseen viihtyvyyteen veneessä kuin pelkoon ravinnon riittämättömyydestä.

Myös vertailuaineiston sijainnin suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden neljän vastaajan joukossa esille nousivat avun paikalle saapumiseen kuluva ajasta johtuva huolet. Myös eväiden riittämättömyyttä pidettiin, analysoidun aineiston tapaan, yhtenä suurimpana huolen aiheuttajana. Lisäksi yhdessä vastauksessa oli suurimpana huolen aiheuttajana pidetty mahdollista eksymistä. Tosin kyseinen vastaaja tarkensi huolen kohdistuneen vain aikaan ennen ”kännykkäkarttoja”.

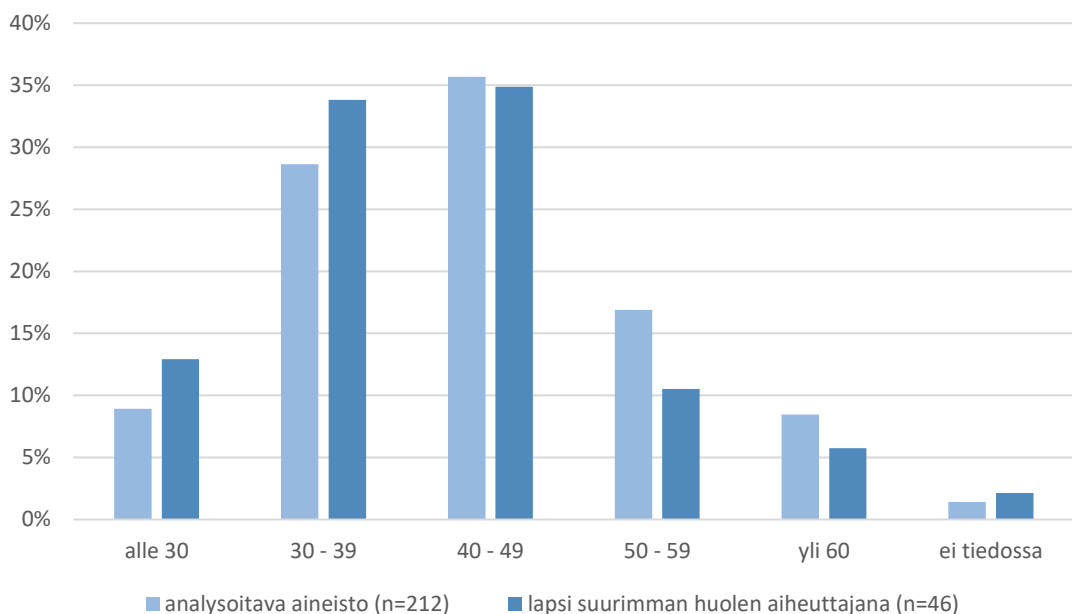
4.1.2 Lapsi vaaran aiheuttajana

Vastauksia, joissa lapsi itse oli nostettu suurimmaksi huolen aiheuttajaksi, oli 22 %:lla analysoidun aineiston vastauksista (ks. kuva 7, s.27). Lapsesta johtuvia huolia olivat mm. lapsen luontaisesta liikkuvuudesta johtuvat huolet. Esimerkiksi eräässä vastauksessa lapsen luontaista liikehdintää veneessä kuvattiin melko värikkäästi: *”Pienet lapset tahtovat haluta olla koko ajan liikkeessä. Kiipeillään ja kuljetaan pitkin venettä koko ajan.”* (n37). Myös lasten viihtyvyys veneessä pitkien matkojen aikana huolestutti osaa vastaajista. Lisäksi lapsista itsestään johtuvia huolia olivat lasten uimataito tai lähinnä sen puute sekä huoli sääntöjen ja ohjeiden noudattamatta jättämisestä.

Lapsista johtuvia huolia tarkastellessa vastauksista nousivat esille seuraavat alateemat: lapsen luontainen liikkuvuus, viihtyvyys, uimataito ja sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen. Vastauksia oli kuitenkin mahdotonta luokitella yksiselitteisesti alateemoihin, koska monien vastaajien huolet kohdentuivat useaan eri alateemaan. Esimerkiksi vastauksessa *”Lasten kyvyttömyys tunnustaa vaarat veneessä, utelias luonne/rauhattomuus, vaikeus pysyä paikoillaan”* (n16), on tunnistettavissa lähes kaikki ”lapsi vaaran aiheuttajana” -teeman esille nousseet alateemat. Tyypillisimmin vastaajien huolet kuitenkin koskivat

nimenomaisesti lasten vilkasta liikehdintää veneissä. Toiseksi yleisimmin alateemoista toistuivat sääntöjen ja ohjeiden noudattamiseen liittyvät huolet. Viihtyvyyteen liittyvät huolet olivat hieman uimataitoon liittyviä huolia useammin esillä, mutta kuitenkin selvästi kahta määrällisesti isompaa alateemaa harvemmin esillä vastauksissa.

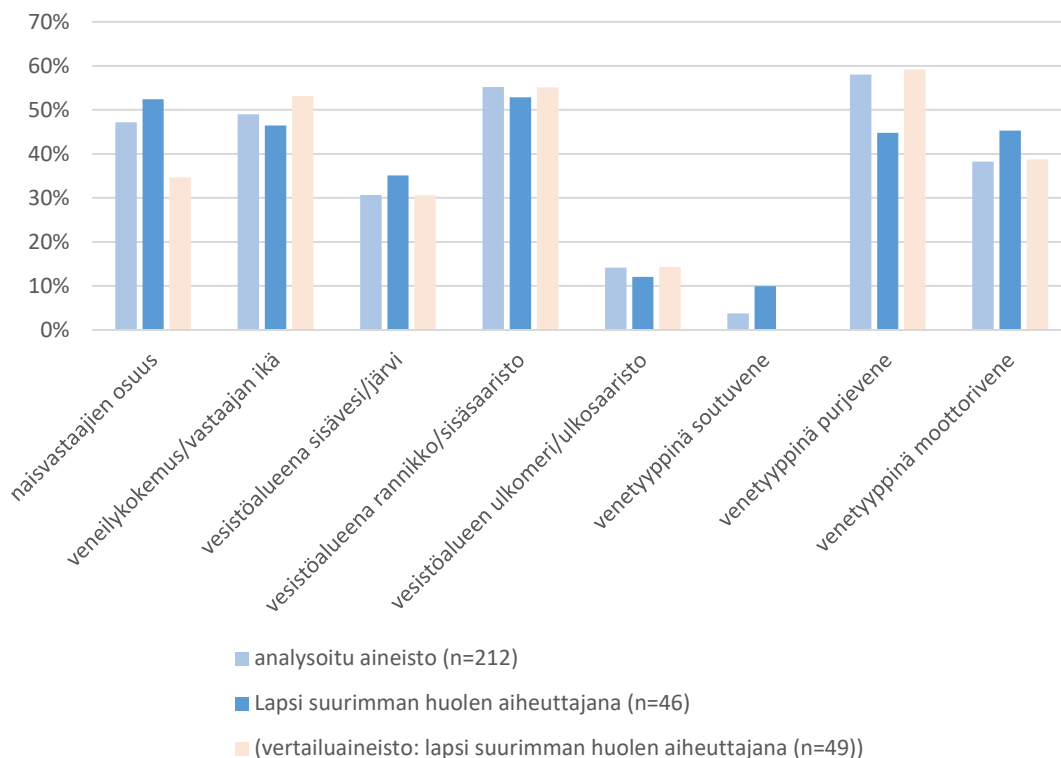
Tarkasteltaessa analysoidun aineiston taustatietoja vastauksista, joissa lapsi itse oli suurimman huolen aiheuttajana, huomattavaa oli se, että alle 40-vuotiaiden keskuudessa nämä huolet olivat koko aineistoon verrattuna hieman useammin esillä. Vastaavasti yli 40-vuotiaiden keskuudessa lapsi oli nostettu vastauksissa huolen aiheuttajaksi harvemmin. (Kuva 13.) Voikin olla, että alle 40-vuotiaiden vastaajien lasten kanssa kertynyt veneilykokemus oli omien lastensa myötä vastaajilla varsin tuoreessa muistissa. Toisaalta iäkkäämmillä vastaajilla lienee kertyneen keskimäärin enemmän veneilykokemusta, joten tämäkin saattoi osaltaan olla vaikuttamassa ikäjakauman painottumiseen analysoidussa aineistossa juuri nuorempiin vastaajiin.

Kuva 13. Koko analysoidun aineiston sekä analysoidun aineiston lapsen suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden suhteelliset ikäjakaumat.

Venetyypeistä purjeveneet olivat analysoidun aineiston vastauksissa selvästi vertailuarvoaan harvemmin esillä. Purjeveneiden pienentyntä yleisyyttä vastauksissa saattoi osittain selittää purjeveneille tyypillinen sisätila, jossa lapsi saattoi voida matkustaa muutamien vanhempien mielestä avotilaa turvallisem-

min. Purjeveneilijöiden lapsista johtuvat huolet kohdentuivat usein viihtyvyyteen sekä sääntöjen noudattamiseen. Esimerkiksi vastaus ”Yleinen sähläys, aina ei kuunnella ohjeita tai ainakaan tehdä niiden mukaan. Suurin huoli ehkä, että jumppaa ja puomi osuu.” (n8), kuvastanee hyvin sääntöjen noudattamatta jättämisen aiheuttamaa huolta purjeveneellä liikkussa. (Ks. kuva 14.)

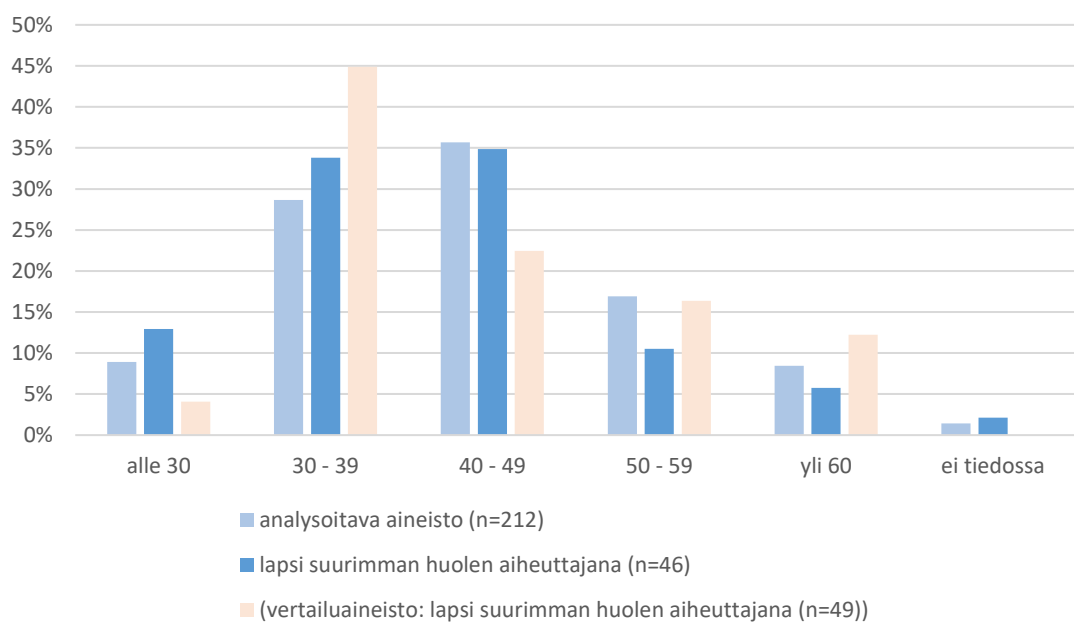
Kuva 14. Analysoitavan aineiston, analysoidun aineiston lapsen suurimmaksi huoleksi listanneiden sekä vertailuaineistossa lapsen suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden vastaajien taustatiedot suhteellisina osuuksina.

Lisäksi taustatiedoista huomattavaa oli, että soutuveneilijöiden vastaukset painottuivat hyvin suurelta osin nimenomaan lapsesta johtuviin huoliin. Tosin soutuveneiden taustatiedoissa pääasialliseksi kulkuvälineeksi vesillä liikkueensa listanneita oli aineistossa kaiken kaikkiaan vain muutama. Soutuveneilijöitä kuitenkin huolestutti erityisesti lasten liikehdintä veneessä. Voikin olla, että soutuveneessä lapsen ja/tai veneen äkillinen liikehdintä saattaa johtaa isompia ja esimerkiksi kaiteilla varustettuja veneitä helpommin veteen puutoamiseen tai ainakin vanhempien mielestä riski on selvästi kohonneempi juuri soutuveneessä. (Ks. kuva 14.)

Taustatietojen suhteellisissa osuuksissa oli kuitenkin suuriakin eroavaisuuksia analysoidun ja vertailuaineiston välillä lapsista johtuvia huolia tarkastellessa.

Esimerkiksi käytetyt venetyypit jakaantuivat vertailuaineistossa jokseenkin koko analysoidun aineiston kaltaisesti. Usean taustatiedon osalta esiintyvyyssuhteessa koko analysoitavaan aineistoon oli vertailuaineistossa jopa päinvastainen. Tästä voidaankin päätellä tarkastelujoukon olleen joko liian pieni tai vaihtoehtoisesti taustatiedoilla ei juuri ollut merkitystä lapsista johtuvien huolten yleisyyteen yleisesti.

Myöskään tarkasteltaessa vertailuaineiston ikäjakaumaa, lapsen suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden vastaajien osalta, ei analysoidun aineiston kaltaista selkeää painottumista alle 40-vuotiaisiin vastaajien taustatiedoista erottunut. Toisaalta 30–39-vuotiaat olivat analysoituakin aineistoa selvemmin esillä taustatiedoissa lapsesta johtuvan huolen suurimmaksi huoleksi listanneiden joukossa, mikä osaltaan jopa hieman vahvisti epäilyä siitä, että josko tuoreet muistikuvat lapsen kanssa veneilystä olisivat vaikuttaneet lapsesta johtuvien huolien yleisyyteen vastauksissa. Epäily veneilykokemuksen vaikutuksesta huolen yleisyyteen, sen sijaan heikkeni vertailuaineistoa tarkastellessa. Sillä yli 50-vuotiaiden yleisyys ei merkittävästi poikennut vertailuaineistossa koko analysoituun aineistoon verrattuna. Lisäksi alle 30-vuotiaat olivat vertailuaineistossa selvästi harvemmin edustettuna. (Kuva 15.)

Kuva 15. Koko analysoitavan aineiston, analysoitavan aineiston lapsen suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden sekä vertailuaineistossa lapsen suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listanneiden vastaajien suhteelliset ikäjakaumat.

Yleisesti ottaen vertailuaineistoakin tarkastellessa löytyi lapsesta johtuvien huolien joukosta, analysoidun aineiston tapaan, vastaavat alateemat. Teemat myös painottuivat taustatiedoiltaan analysoidun aineiston tyyliin. Esimerkiksi lasten viihtyvyyteen liittyvät huolet painottuivat lähinnä purjeveneilijöiden vastauksiin. Vastausmäärällisesti alateemat kuitenkin jakaantuivat hieman eri tavalla, kuin analysoidussa aineistossa. Toisin kuin analysoidussa aineistossa, vertailuaineistossa lasten viihtyvyyteen liittyvät huolet olivat lähes yhtä usein esillä, kuin lapsen liikkuvuudesta sekä sääntöjen ja ohjeiden noudattamisesta johtuneet huolet.

4.1.3 Vene vaaran aiheuttajana

Vene nousi vaaran aiheuttajaksi esille 14 %:lla vastauksista (ks. kuva 7, s.27). Vastausmäärän oltua lukumääräisesti melko vähäinen, ei vastauksista nousseita alateemoja ollut tarkoituksen mukaista etsiä. Kuitenkin vastaajalla yleisesti käytössä olleella venetyypillä saattoi olla ymmärrettävästikin vaikutusta veneestä johtuvien huolten luonteeseen. Tästä syystä vastaukset teemoiteltiin vastaajilla käytössä olleiden venetyyppien mukaan.

Purjeveneilijöiden veneistä johtuvina huolenaiheina esille nousivat mm. veneen kallistumisista johtuvat huolet, puomin aiheuttamat vaarat, kajuutan jyrkät portaikot sekä huoli laitojen riittävydestä, jotta lapsi pysyisi veneessä. Useat näistä huolista ovatkin purjeveneissä tyypillisesti usein ja jatkuvasti läsnä.

Purjeveneelle on tyypillistä se, että vene kallistuu etenkin vastatuuliosuuksilla (ks. Larsson ym. 2014, 69–72). Esimerkiksi vastauksessa *”etteivät [lapset] puotoa kallistuneesta veneestä purjehduksen aikana/satuta itseään sisällä ollessaan veneen ollessa kallellaan.”* (n121) käy hyvin ilmi useammallakin vastaajalla esiin noussut huoli veneen kallistumisesta johtuvista vaaroista. Vastavasti myötätuuliosuuksilla purjehdittaessa huolena nousivat esille puomin aiheuttamat vaarat. Myötätuuliosuudella tuuli voikin yllättäen kääntyä purjeen toiselle puolelle, mikä voi aiheuttaa ns. vahinko-jiipin. Tällöin puomi siirtyy, usein suurella nopeudella, veneen puolelta toiselle. Suurella nopeudella liikkuva, lapsen verrattuna iso puomi, voikin olla varsin vaarallinen lapsen osuessaan. Eräällä vastaajan mukana olleelle lapselle olikin sattunut tapaturma,

missä puomi oli osunut lapsen päähän vahinko-jiipissä. Tapaturma oli johtanut lievään aivo-tärähdykseen. Lapsi oli kuitenkin selvinnyt tapahtumasta terveyskeskuskäynnillä.

Edellä mainittujen tilanteiden lisäksi purjeveneissä voimat ovat usein muulloinkin läsnä. Käsien ulottuvilla on esimerkiksi paljon köysiä ja vinssejä, joissa välittyy usein suuriakin voimia. (Ks. Larsson ym. 2014, 312–317.) Vastauksista nousikin esiin yhtenä mahdollisena vaaran aiheuttajana juuri juoksevaan rikiin (kokonaisuus, joka pitää sisällään purjeiden nostoon, laskuun ja säätämiseen käytetyt köydet ja vaijerit) liittyviä uhkia.

Purjeveneissä sisätilat rakennetaan usein siten, että veden alapuolinen osa veneestä hyödynnetään verrattain tehokkaasti (ks. Twibill 2015). Edellä mainitusta syystä veneeseen sisälle johtava kulkureitti sisältää usein jyrkän portaikon. Lasten voi kuitenkin olla vaikea liikkua turvallisesti jyrkissä portaikoissa. Jyrkät portaikot aiheuttivatkin monelle purjeveneilijälle huolta. Myös kysymykseen *”Onko veneessä mukana olleelle lapselle sattunut joku vakavaa vaaraa aiheuttanut tapahtuma?”* myönteisesti vastanneiden vastauksissa oli useampikin tarina veneeseen sisäänmenoväylän aiheuttamista vaaratilanteista.

Moottoriveneilijöiden vastauksista esille nousivat yleisimpinä huolina erityisesti veneen tekniset viat. Moottorivene onkin moottoririkon sattuessa usein työntövoimaa vailla ja ohjaaminenkin voi erityisesti perämoottoriveneissä muuttua vaikeaksi. (ks. Trafi 2014.) Myös huoli akkukapasiteetin riittävydestä aiheutti huolta moottoriveneilijöiden keskuudessa. Akun loppuminen esimerkiksi saarissa saattaakin vastata vaikutuksiltaan moottoririkkoa. Ainakin monessa isommalla koneteholla ja sähköstartilla varustetussa veneessä akun loppuminen vaikeuttaa moottorin normaalia käyttämistä.

Myös liikkuminen veneeseen ja veneestä aiheutti huolta erityisesti moottoriveneilijöissä. Moottoriveneissä mahdolliset kulkureitit voivatkin usein olla kaapeita. Lisäksi moottoriveneet yleensä tuntuvat varsin kiikkeriltä (vrt. purjeveneet), mikä osiltaan selittänee veneen laidoilla liikkumisen aiheuttaman huolen yleisyyttä nimenomaan moottoriveneilijöiden vastauksissa.

Varsinaista vertailua ei veneen suurimmaksi huolenaiheeksi listanneiden vastaajien taustatietojen osalta ollut vastausten pienen lukumäärän vuoksi tarpeen saati järkevää tehdä. Lisäksi vastausmäärä huomioiden ei suuria eroavaisuuksia taustatiedoissa päällisin puolin katsottuna olisi esille nousnutkaan.

Vertailuaineistoa tarkastellessa purjeveneiden osalta vastaukset olivat jokseenkin samankaltaisia analysoidun aineiston kanssa. Yleisimpänä veneestä johtuvana huolena myös vertailuaineiston purjeveneilijöillä, olivat veneen kallistumisesta ja puomin hallitsemattomasta liikkumisesta johtuneet huolet. Pieniä yksittäisempiä eroavaisuuksia aineistojoukkojen välillä kuitenkin löytyi. Esimerkiksi vertailuaineiston vastauksissa ei, analysoidun aineiston tapaan, nousseet esille sisäänmenoväylien jyrkät portaikot.

Moottoriveneilijöiden osalta vertailuaineistonkin vastaukset jakautuivat, analysoidun aineiston kaltaisesti, veneessä liikkumisen ja teknisten vikojen aiheuttamiin huoliin. Tosin vertailuaineistossa edellä mainittujen teemojen määrällinen esiintymisyleisyys oli päinvastainen analysoituun aineistoon verrattuna. Vertailuaineistossa useammin esille nousivatkin juuri veneessä liikkumisesta aiheutuneet huolet.

4.1.4 Muu vesilläliikkuja vaaran aiheuttajana

Muulla vesilläliikkujalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sellaista henkilöä, joka vaikuttaa toiminnallaan lapsen veneilyturvallisuuteen. Lisäksi ”muu”-sana viittaa siihen, että lapsi itse vaaran aiheuttajana on luokiteltu omaksi teemakseen. Näin ollen lapsi ei itse lukeudu tämän teeman mahdollisiin vaaran aiheuttajiin.

Lukumääräisesti muu vesilläliikkuja aiheutti vastaajien keskuudessa varsin harvoin huolta. Muun vesilläliikkujan suurimmaksi huolen aiheuttajaksi listasi noin 6 % vastaajista (ks. kuva 7, s.27). Laadullisessa aineistossa, yksittäisen teeman yleisyydestä vastauksissa, ei kuitenkaan voida päätellä suoraan huolen tärkeyttä tai mahdollisen vaaran suuruutta.

Esimerkiksi alkoholin käytön on osoitettu olevan yksi merkittävimmistä yksittäisistä tekijöistä kuolemaan johtaneiden veneilyonnettomuuksien taustalla (National Assessment of Boating Fatalities in Australia... 2008, 12–13). Lisäksi alkoholin käytön on esitetty heikentävän lapsista vastuussa olevan aikuisen kykyä hoitaa ja valvoa lapsia (WHO fact sheet on drowning s.a., 5). Näin ollen, vaikka huoli esiintyikin vain hyvin pienessä osassa vastauksia, ei ole mielekästä sivuuttaa kanssaveneilevien aikuisten alkoholin käytön vaikutusta lasten veneilyturvallisuutta tarkastellessa.

”Muu vesilläliikkuja vaaran aiheuttajana” -teeman suurimpana yksittäisenä huolen aiheena vastaajilla olikin kanssaveneilijöiden yleinen välinpitämättömyys. Tämä ilmeni huolena juurikin veneilijöiden alkoholin käytön osalta, mutta myös vierestä ja läheltä ajavien veneiden aiheuttamia aaltoja pidettiin mahdollisina vaaran aiheuttajina. Lisäksi huolta aiheuttivat mm. vastaajan oman turvallisuuden mahdollisen vaarantuminen ja sen myötä vaikutus lasten turvallisuuteen.

Myös vertailuaineistosta esille nousivat ”muu vesilläliikkuja vaaran aiheuttajana” -teeman analysoidussa aineistossa esille nousseet huolet muiden veneilijöiden välinpitämättömyydestä. Esimerkiksi vertailuaineiston vastaus ”*Ruorijuopot*” (n307), kertoi juurikin kanssaveneilijöiden välinpitämättömyyden aiheuttamista huolista. Muutoinkin vertailuaineisto tuki hyvin analysoitua aineistoa. Ainoana merkittävänä erona vertailuaineiston ja analysoidun aineiston välillä oli se, että vertailuaineistossa nostettiin lisäksi esille huoli aikuisten määrän riittävydestä lasten kanssa veneillessä. Esimerkiksi vastauksessa ”*Lasten määrä suhteessa aikuisiin*” (n264), tämä huoli nousi hyvin esille.

4.2 Lapsiperheiden veneilyturvallisuusratkaisut

Lasten veneilyturvallisuusratkaisuista kysyttiin kyselylomakkeessa sekä käytössä että mukana aluksella olleita turvallisuusvarusteita. Lisäksi lomakkeessa kysyttiin lasten veneilyturvallisuutta edistäneitä käytössä olleita sääntöjä ja toimintatapoja. (Liite 1.) Tulokset luokiteltiinkin samaa luokitusta käyttäen varusteisiin sekä toimintatapoihin ja sääntöihin.

4.2.1 Varusteet

Lasten veneilyturvallisuutta edistäviä varusteita oli vastaajilla käytössään ja mukana veneessä varsin kirjavasti. Yleisimmät neljä vastausta, mukana veneellä ja käytössä olleita turvavarusteita kysyttäessä, olivat henkilökohtainen kelluntavaruste, turvaljaat (tai muu vastaava varuste), katsastusvarusteet yleisesti, sekä ensiapupakkaus. (Liite 4.)

Yleisimpien vastausten lisäksi vastauksista löytyi lukuisia muita ratkaisuja, joilla pyrittiin lisäämään lasten veneilyturvallisuutta. Monet näistä harvemmin edustetuista varusteista kuitenkin lukeutuivat johonkin katsastusluokan vaatimiin varusteisiin. Katsastusvarusteiden ulkopuolisia harvemmin vastauksissa esillä olleita, mutta nimenomaan lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi käytössä olleita varusteita olivat mm. kaidesuojat ja verkot sekä hyvät kengät. Auton ja pyörän turvaistuimia kerrottiin käytetyn lasten pitämiseksi veneessä. Lisäksi myös vaunukoppia, kantovälineitä sekä syöttötuoleja käytettiin lapsen liikkuvuutta rajoittamaan. Muutama vastaaja nosti turvavarusteina esille myös lelut ja muut viihdykkeet. (Liite 4.)

Pelastusliivien tai muun kelluntavarusteen käyttö oli vastaajien keskuudessa varsin yleistä. Vain kahdessa vastauksessa (n=212) ei henkilökohtaisen kelluntavarusteen käytöstä ollut mainintaa. Myös kysyttäessä vastaajien mielestä tärkeintä keinoa lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi henkilökohtainen kelluntavaruste esitti merkittävää osaa vastauksissa. 72,6 % vastaajista nostikin henkilökohtaisen kelluntavarusteen tärkeimmäksi lasten veneilyturvallisuutta edistäväksi keinoksi. Toiseksi tärkeimpänä keinona henkilökohtaista kelluntavarustetta piti 17 vastaajaa (8 % vastaajista). Vastaajaksi näyttäisikin päätyneen keskimäärin hyvin valveutuneita veneilijöitä.

Suurelta osin vastaajilla oli käytössä nimenomaan pelastusliivit, mutta myös kelluntaliivit esiintyivät muutamassa vastauksessa. Toisaalta "pelastusliivit" näyttäisi vakiintuneen kelluntavarusteita yleisesti kuvaavana terminä ja sitä saatettiin käyttää mahdollisesti myös muistakin kelluntavarusteista, mikä osaltaan vääristikin vastauksia. Kuitenkin usea vastaaja piti myös tärkeänä pelastusliivien ominaisuutta kääntää vedenvara joutuneen lapsen pää veden pinnalle.

Toinen merkittävästi esille noussut lapsiperheiden käyttämä turvavaruste oli turvavaljaat. Noin kolmas osalla vastaajista, oli veneessään mukana turvavaljaat tai jokin muu köydellä tai liinalla lapsen veneeseen kiinnittävä turvavaruste. Suurin osa turvavaljaita mukana pitäneistä, liikkui pääsääntöisesti purjeveneellä, mutta myös muutama moottoriveneilijä kertoi käyttäneensä turvavaljaita mukana olleilla lapsilla. Erityisesti turvavaljaita käytettiin huonommissa keliolosuhteissa sekä yöaikaan. Myös perheiden pienimmät lapset nousivat vastauksista turvavaljaiden tyypillisinä käyttäjinä esille.

Yksi yleinen vastaus, käytössä ja mukana olleita varusteita selvitettäessä, oli eri katsastusluokkien vaatimat varusteet. Eri katsastusluokissa on kuitenkin erilaiset varustevaatimukset, joten kyseisten vastausten pohjalta ei voitu tarkemmin eritellä käytössä olleita varusteita (ks. Katsastuskohteet- ja varusteet 2016).

Myöskään ensiapupakkauksen sisältöjä ei useasti eritelty, mutta esille nousivat erityisesti laastarit sekä kyypakkaus. Osa vastaajista piti erityisen tärkeänä sitä, että ensiapupakkaus oli ajantasainen. Myös ensiapupakkauksen riittävä laajuus nostettiin esille, käytössä ja mukana aluksella olleita lasten veneilyturvallisuutta edistäviä varusteita kysyttäessä. Esimerkiksi vastauksessa "*Isompi ensiapupakkaus kuin yleensä*" (n10), oli nostettu esille ensiapupakkauksen laajuuden merkitys nimenomaisesti lasten kanssa veneillessä.

Yleisilmeeltään myös vertailuaineiston turvavarusteet olivat paljon analysoidun aineiston kaltaisia. Yksittäisempiä eroavaisuuksia lukumäärissä saattoi esiintyä, mutta erilaiset kelluntavarusteet näyttelivät selvästi suurinta roolia myös vertailuaineistossa. Myös turvavaljaat, katsastusvarusteet yleisesti sekä ensiapupakkaukset nousivat selvinä ryhminä esille. Kokonaisuudessaan analysoidun aineiston pohjalta laadittu varustelistalla kattoi kaikki vertailuaineistossakin mainitut varusteet. Toisin sanoen vertailuaineistossa ei enää noussut esille analysoidussa aineistossa esiintymättömiä lasten veneilyturvallisuusvarusteita.

4.2.2 Säännöt ja toimintatavat

Yleisimpinä sääntöinä ja toimintatapoina vastauksista nousivat erilaiset lasten liikkumiseen liittyvät ja henkilökohtaisen kelluntavälineen käyttämiseen liittyvät säännöt. Myös lapsen osallistuttamista veneen toimintoihin, pidettiin ennaltaehkäisevänä ja turvallisuutta lisäävänä keinona. Lisäksi esille nousivat mm. varhainen uimaopetus sekä sääntöjen ehdoton totteleminen yleisesti. Toisaalta eräässä vastauksessa korostettiin myös luottamusta lapsiin eikä niinkään sääntöihin.

Liikkumista rajoittavia sääntöjä ja toimintatapoja oli 55 %:lla vastaajista. Liikkumista rajoitettiin pienimmillä lapsilla varusteilla (esim. turvaistuin) veneeseen kiinnittämisen lisäksi myös valvontaa tehostamalla. Useassa vastauksessa mainittiinkin, että aikuisia tulisi olla mukana veneessä lukumääräisesti enemmän kuin valvottavia lapsia. Hieman vanhemmille lapsille oli käytössä erilaiset säännöt, jotka pääsääntöisesti koskivat veneessä seisomista, kannella liikkumista veneen liikuessa sekä rantautumisen aikana tapahtuvaa käyttäytymistä. Esimerkiksi vanha sananlasku "Yksi käsi laivalle, toinen itselle" nousi esille muutamassa vastauksessa. Yhtenä yksittäisempänä esille nousseena, rantautumiseen liittyvänä keinona oli sääntö, että lapsen tuli pitää kätet ja jalat veneen laitojen sisäpuolella. Säännön tarkoituksena oli estää lapsen raajojen jääminen puristuksiin mahdollisessa törmäystilanteessa.

Noin 45 %:lla vastaajista oli henkilökohtaisten kelluntavarusteiden käyttöön liittyviä sääntöjä tai toimintatapoja. Kelluntavarusteen käyttöön liittyvissä säännöissä esille nousivat viisi eri sääntöä jolloin kelluntavaruste tuli pukea päälle. Yleisimmin kelluntavaruste piti pukea päälle jo ennen laiturille menoa. Melko usein kelluntavarusteen käyttöä vaadittiin veneen ulkotiloissa. Veneen liikkeellä olo oli myös yhtenä melko yleisenä kriteerinä. Hieman harvemmin kelluntavarusteen käyttöpakko koski veneessä oloa yleisesti. Lisäksi monessa vastauksessa kelluntavarusteen käyttöpakkoa ei eritelty tarkemmin tai kelluntavarusteen tuli aina olla käytössä. Merkittävänä piirteenä vastauksista nousi muutamassa vastauksessa esille se, että vanhempien esimerkkiä pidettiin tärkeänä kelluntavarusteen käyttöaktiivisuutta lisäävänä tekijänä. Lisäksi maininnan arvoista kelluntavarusteisiin liittyvissä säännöissä ja toimintatavoissa oli

se, että useassa vastauksessa kerrottiin kelluntavarusteen käyttöä harjoiteltavan säännöllisesti veneilykausien aluksi.

Lapsille opetettujen veneen eri toimintojen osaamisen uskottiin monessa vastauksessa lisäävän veneilyturvallisuutta erityisesti hätätilanteissa. Lapsille oli-kin opetettu toimintatapoja mm. mies–yli–laidan -tilanteita varten. Lisäksi lapsen osallistumista veneen ohjaamiseen ja navigointiin pidettiin erityisen tärkeänä ennakoivana toimena tilanteessa, jossa vanhempi olisi yllättäen kykenemätön hoitamaan veneen hallintaa. Esimerkiksi erään vastaajan vastauksessa käytössä olleita keinoja lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi kysyttäessä, oli nostettu näkyvästi esille lapsen osallistuminen turvallisuuden lisäämiseksi: "*Opetellaan ohjaamaan venettä aikuisen onnettomuutta varten. Moottorin käynnistys ja radion käyttö. Ensiapua. Kartanlukua leikin varjolla (Aarre-saari, yms).*" (n178). Vastaajien mukana olleet lapset harjoittelivat veneen ohjaamista ja muita hallintatoimia aluksen tyypistä tai koosta riippumattomasti. Vastuun antaminen sekä osallistuttaminen veneen toimintoihin nousivat esille myös kysyttäessä muita vastaajille mieleen tulleita asioita lasten veneilyturvallisuuteen liittyen.

Suuria eroavaisuuksia analysoidun aineiston ja vertailuaineiston välillä ei löytynyt. Vertailuaineisto tukikin analysoidusta aineistosta tehtyjä löydöksiä jokseenkin kaikilta osin.

4.3 Lasten veneilyturvallisuuden nykytilanne

Kysymyslomakkeen kysymykseen "*Pidättekö käytössänne olevia (/olleita) turvallisuusratkaisuita riittävinä?*" 98 % analysoidun aineiston vastaajista vastasi turvallisuusratkaisuiden olleen riittävät. Tämä kertoneekin vastaajien keskuudessa vallinneesta luottamuksesta lasten kanssa veneilyn yleiseen turvallisuuteen. Kuitenkin kyselyn oltua kohdennettu lasten kanssa veneilykokemusta omanneille, ei vastauksista käy ilmi sitä, että kuinka moni jättää kokonaan veneilemättä lasten kanssa esimerkiksi juuri riittämättömästi tarjolla olevien turvallisuusratkaisujen vuoksi.

Yleisilmeeltään vastaajilla käytössä olleet turvallisuusratkaisut olivat hyvin kirjavia. Vaikka henkilökohtaiset kelluntavarusteet, turvavaljaat sekä muut katsustusvarusteet olivatkin esillä hyvin suuressa osassa vastauksia, veneilykäyttöön suunnittele mattomien varusteiden määrä ei myöskään ollut vähäinen. Erilaiset ratkaisut lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi näyttäisivätkin polveutuneen lapsiperheiden tarpeiden eroavaisuuksista. Esimerkiksi toisissa perheissä lapsi suostui tottelemaan käskyjä ja pysymään veneessä putoamatta veteen. Vastaavasti toisessa perheessä lapsi laitettiin putoamisen ehkäisemiseksi kiinni veneeseen esimerkiksi polkupyörän istuimella.

Kaikkia vastaajilla käytössä olleita keinoja ei voitane kuitenkaan pitää kaikissa tilanteissa pelkästään turvallisuutta lisäävinä. Esimerkiksi nopeassa moottori-veneessä turvavaljaat saattavat jopa aiheuttaa lapselle vaarallisen voimakkaan nykäisyn, mikäli lapsi laidan yli pudotessaan osuisikin veteen asti. (ks. Polón 2004). Yleisesti ottaen kaikki keinot, missä lapsi sidotaan tavalla tai toisella veneeseen kiinni, voivat muuttua vaarallisiksi tilanteessa, missä vene uppoaa (ks. Boating safety tips 2017). Toisaalta vilkkaan lapsen kohdalla veteen putoaminen lienee kuitenkin paljon todennäköisempää juurikin ilman veneeseen kiinnittämistä.

Kysyttäessä vastaajien mukana olleille lapsille tapahtuneita vakavan vaaran aiheuttaneita tapahtumia noin 13 %:lla oli sattunut joku tapahtuma. Huomioitavaa on kuitenkin, että vastaajilla saattoi olla erilaiset käsitykset "vakavan" määritelmäksi. Eräässä vastauksessa tämä olikin nostettu esille: "*Määritelmä vakavasta puuttuu.*" (n33).

Yksi yleisimmin tapahtunut onnettomuus oli laiturilta veteen putoaminen. Lisäksi myös liikkuvasta veneestä oli muutamalla vastaajalla lapsi pudonnut veteen. Veteen pudonneista suurimmalla osalla oli ollut pelastusliivit päällään. Vain yhdessä vastauksessa lapsi oli pudonnut laiturilta veteen ilman liivejä. Lisäksi yhdessä vastauksessa liivien solki oli auennut ja lapsi oli joutunut hetkeksi pinnan alle. Osassa vastauksista ei liivien onnettomuuden aikainen käyttö kuitenkaan käynyt ilmi. Toinen esille nousnut vakavaa vaaraa aiheuttanut tapahtuma, oli veneen sisäänmenoaukoista putoamiset. Myös erilaiset tapaturmat satamapaikoissa olivat selvänä ryhmänä tunnistettavissa.

Parannettavaa lasten veneilyturvallisuuksessa vastaajien mielestä oli mm. vaaratilanteiden harjoittelussa ja vanhempien pelastusliivien käytössä. Vanhempien näyttämän esimerkin uskottiinkin yleisesti ottaen olevan yksi parhaista keinoista opettaa lapselle turvallista vesillä liikkumista.

Vertailuaineiston vastaajille sattuneita vakavan vaaran aiheuttaneita tapahtumia tarkastellessa, ei eroavaisuuksia tapahtumien luonteissa juuri ilmennyt. Suurin osa vertailuaineistonkin tapahtumista liittyi laitureilta veteen putoamiseen. Myös lukumääräinen osuus vakavan vaaran aiheuttaneiden tapahtumien osalta oli hyvin samansuuntainen analysoidun aineiston kanssa. Noin 11 %:lle vastaajista oli vertailuaineistossa tapahtunut joku vakavan vaaran aiheuttanut tapahtuma. Muutoinkin vertailuaineiston vastaukset tukivat, lasten veneilyturvallisuuden nykytilannetta tarkasteltaessa, analysoidusta aineistosta tehtyjä tulkintoja.

4.4 Tulosten luotettavuus

Kyselyn vastauksista kävi ilmi, ettei vastaajiksi ollut päätynyt juurikaan henkilöitä, joilla ei mukana veneessä olleilla lapsilla olisi pelastusliivejä ollut käytössään. Tämä kertonee vastaajien painottumisesta hyvin valveutuneisiin veneilijöihin. Huomattavaa oli myöskin, että kysely kohdennettiin nimenomaisesti lasten kanssa veneilykokemusta omanneille. Kuitenkin kuten vanha sanontakin aisan ilmaisee: ”kokemus tuo varmuutta”. Näin ollen suurta osaa vastauksista varmasti värittikin vastaajien runsaahko kokemus lasten kanssa veneilystä, eikä pienellä tai lähes olemattomalla kokemuksella olleita vastaajia juuri vastaajien joukossa ollut. Näin ollen on hyvin mahdollista, että esimerkiksi moni mahdollinen vaaratilanne jäi tässä tutkimuksessa löytymättä.

Internetissä vapaasti vastattavissa olevan kyselylomakkeen yhtenä heikkoutena on se, ettei vastaaja voida täysin identifioida. Onkin varsin mahdollista, että sama vastaaja vastasi useampaan kertaan kyselyyn. Eräissä vastauksissa olikin tiettyä samankaltaisuutta havaittavissa, mutta toisaalta täyttä varmuutta esimerkiksi vahingossa tapahtuneesta uudelleen vastaamisesta, ei voitu tiedostaa. Samankaltaiset vastaukset olivat kuitenkin koko aineiston

koon nähden hyvin harvinaisia, joten vastaukset päätettiin ”hyväksyä” sellaisinaan mukaan. Myöskään tahallisesti väärin tietojen antamisen mahdollisuutta ei internetpohjaisessa kyselyssä voida täysin pois sulkea.

Kyselyn tuottamat taustatietovastaukset, jotka koskivat yleisimmin käytetyn aluksen pituutta ja konetehoa olivat varsin usein hyvin suurpiirteisiä. Tähän lienee ollut syynä vastaajien tarve vastata kyseisiin kysymyksiin, vaikka tarkkaa muistikuvaa kyseisistä tiedoista ei vastaajalla olisikaan ollut. Näitä epäselviä taustatietoja ei juurikaan kuitenkaan käytetty vastausten analysoinnissa. Myös vastaajilla käytössä olleita sekä mukana aluksella olleita varusteita kysyttäessä ei useassa vastauksessa ollut täysin sisäistetty kysymyksen asetetun tarkoitusta. Kysymykset kuitenkin laadittiin ilman ennakko-olettamuksia mahdollisista varusteista, niinpä osa varusteista olikin luonteeltaan sellaisia, ettei niistä olisi ollut mielekästä vastata kyseisen varusteen olevan vain ”käytössä” tai vain ”mukana aluksella”. Esimerkiksi ensiapupakkaus voitiin käsittää olevan myös käytössä, vaikka se olikin ”vain” mukana aluksella. Myöskin kysymyksen *”Mikä on (/on ollut) suurin huolta aiheuttava tekijä lasten kanssa vesillä liikkuesssa?”* ”huoli”-sana aiheutti joissakin vastauksissa hämmennystä.

Vaikka teemoja etsiessä pyrittiinkin vastauksille avoimuuteen, ei tutkijan omat taustat voineet olla, pyrkimyksistä huolimatta, vaikuttamatta teemojen muodostumiseen. Myös verratessa eri teemojen taustatietojen suhteellisia osuuksia koko analysoidun aineiston taustatietojen jakaumaan, oli syytä kiinnittää huomiota siihen, etteivät esille nousseet eroavaisuudet välttämättä tarkoittaneet kausaalisuhteita (ks. Heikkilä 2014, 194–195). Jonkin asteisesta korrelaatiosta – etenkin myös vertailuaineistossa esiintyneiden tietojen osalta – voitiin kuitenkin tehdä varovaisia päätelmiä. Toisaalta tähän opinnäytetyöhön käytettävissä olleen ajan ja työn laajuuden huomioiden oli silti mahdollista, että tulosten laatimisessa saatettiin mennä hieman liian pitkälle kausaalisuhteidenkin etsimiseen.

5 JOHTOPÄÄTELMÄT

Lapsiperheiden käyttämät turvallisuusratkaisut osoittautuivat hyvin monipuoliseksi. Usein käytössä oli erityisesti veneilykäyttöön suunniteltuja apuvälineitä,

mutta myös veneilyyn suunnittelemattomia välineitä kuten auton tai polkupyörän turvaistuimia käytettiin lisäturvaa tuomaan.

Veneilyyn varsinaisesti suunnittelemattomien varusteiden käytön runsaus saattoi osaltaan kertoa markkinoilla vallitsevasta puutostilasta erityisesti veneilykäyttöön suunniteltujen lasten veneilyturvallisuutta lisäävien varusteiden kohdalla. Veneilykäyttöön suunnittelemattomat varusteet eivät useinkaan ole suunniteltu (saati testattu) vedenvaraan joutumiseen johtavien tilanteiden varalta (ks. Boating safety tips 2017). Veneilykäyttöön suunnittelemattomien varusteiden korvaavilla veneilykäyttöön suunnitelluilla varusteilla voitaisiinkin parantaa lasten veneilyturvallisuutta erityisesti onnettomuustilanteissa, joissa vene yllättäen täyttyy vedellä.

Myös veneilykäyttöön suunniteltujen varusteiden käytössä ilmeni lasten veneilyturvallisuuden kannalta mahdollisia vaaratekijöitä. Esimerkiksi pelastusliivejä käytti lähes kaikki vastaajat, mutta yhdessäkään vastauksessa ei kuitenkaan huomioitu liivien toimintakykyyn mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä kuten vaippaa tai sadeasuja (ks. SFS-EN ISO 12402-9 2006; SFS-EN ISO 12402-4 2006, 10). Myös turvalajaiden käytössä oltiin jokseenkin sokean luottavaisia varusteeseen pelkästään turvallisuutta lisäävänä. Turvalajaita käytettiin vastaajan käyttämästä venetyypistä riippumatta. Kuitenkin nopeissa moottoriveneissä olisi syytä pohtia, mitä tapahtuu jos lapsi osuukin kovassa vauhdissa valjaisiin sidottuna veteen (ks. Polón 2004, 51). Turvalajaiden käytön lähtökohtana onkin, ettei käyttäjä pääse putoamaan veteen asti (SFS-EN ISO 12401 2009). Kuitenkin vaikka standardi velvoittaakin käyttäjää huolehtimaan asian toteutumisen, valjaiden kiinnityspisteiden ja linkkinä toimivan turvaköyden ominaisuudet vaihtelevat paljonkin veneiden ja veneilijöiden välillä eikä täydellistä veteen osumattomuutta voida useinkaan taata.

Varusteiden lisäksi vastaajilla oli käytössään runsaasti erilaisia sääntöjä ja toimintatapoja lasten veneilyturvallisuuden edistämiseksi. Usein säännöt ja toimintatavat koskivat lapsen liikkuvuuden rajoittamiseen veneessä ja laitureilla. Myös kelluntavarusteen käyttöä sääteleviä sääntöjä ja toimintatapoja esiintyi useissa vastauksissa. Usein sääntönä oli, että kelluntavarustetta tuli käyttää ainakin veneen liikkuessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ehdottamalla

lakimuutoksella, jolla veloitettaisiin vesillä liikkujat pitämään kelluntavarustetta päällään, ei näyttäisi olevan suurta merkitystä tähän tutkimukseen osallistuneiden vastaajien osalta. Tosin vastaajiksi valikoitui todennäköisesti juuri lasten veneilyturvallisuutta muutoinkin tärkeänä pitäneitä henkilöitä, jolloin yleistävää päätelmää kelluntavarusteen päällä pitämisen säännöttämisen vaikutuksista, ei tämän tutkimuksen pohjalta voi tehdä.

Uimataidon lisäämisen on useissa tutkimuksissa osoitettu lisäävän lasten turvallisuutta vesien läheisyyksissä (Andersson 2016; Drowning prevention strategies 2015, 8; Victorian Drowning Summary 2006/2007 2007, 15). Uimataito nousikin esille myös tässä tutkimuksessa sääntöjä ja toimintatapoja selvitettäessä. Useassa vastauksessa juuri uimataitoa pidettiin yhtenä parhaista keinoista edistää lasten veneilyturvallisuutta. Veneilyturvallisuuden kannalta saataisikin olla järkevää lisätä uimaopetuksen määrää jo esimerkiksi varhaiskasvatuksen yhteydessä.

Huolen aiheista määrällisesti suurimpana nousivat vastauksista esille erilaiset veteen putoamiseen liittyvät huolet. Erityisesti laitureita pidettiin mahdollisina veteen putoamiseen vaikuttavina tekijöinä. Tapahtuneiden vaaratilanteiden valossa huoli osoittautui varsin aiheelliseksi. Suurin osa tapahtuneista vakavan vaaran aiheuttaneista tapahtumista liittyikin juuri laiturilta veteen putoamiseen.

Myös säätilojen äkillisiä muutoksia pidettiin uhkina lasten veneilyturvallisuudelle. Säätiloista erityisesti ukonilmat ja kovan tuulen aiheuttama aallokko herättivät vastaajien keskuudessa huolta. Lisäksi huolta herättivät purjeventeilijöiden keskuudessa veneen kallistelu, puomin äkilliset liikkeet sekä jyrkät portaitot. Vastaavasti moottoriveneilijöitä huolestuttivat moottoriviat sekä kannella liikkuminen. Lisäksi venetyypistä riippumatta, huolta aiheuttivat mm. kanssa-veneilijöiden alkoholin käyttö, auringon pistokset, läheltä ajavien veneiden aiheuttamat aallokot sekä luonnonsatamissa tapahtuneet haverit ja esimerkiksi kynn puremat ja punkit.

Yleisesti ottaen vastaajat pitivät lasten kanssa veneilyä kuitenkin riittävän turvallisena. Eräs vastaaja totesi, että *"Lasten suurin riski on kasvaa aikuisiksi ja alkaa ajaa nopeilla veneillä, kalastaa ilman liivejä ja käyttää alkoholia."* (n165).

Kuitenkin vakavaakin vaaraa aiheuttaneita onnettomuuksia vastaajille oli sattunut, joten välinpitämätönkään ei lasten kanssa veneillessä kannata olla. Toisaalta moni vastaaja korosti, että vesillä liikkuminen opettaa vesillä liikkumiseen, joten rannallekaan ei kannata jäädä jos haluaa lasten oppivan, kuinka vesillä turvallisesti liikutaan.

Lasten kanssa veneillessä on kuitenkin otettava monta asiaa erityisesti huomioon. Esimerkiksi vahtovaatteiden määrää oli moni vastaaja lisännyt juuri lasten kanssa veneillessään. Myös lasten viihtyvyys oli monen vastaajan mielestä tärkeä turvallisuuteenkin vaikuttanut tekijä. Lasten viihtymiseen veneilyolosuhteissa voidaankin vaikuttaa kotioloihin verrattuna selvästi rajallisemmin, mikä korostaa ennakkoinnin ja valmistautumisen merkitystä.

Lapsena opittu turvallinen vesillä liikkumisen taito koettiin vastaajien keskuudessa varsin tärkeänä turvallisuutta lisäävänä tekijänä. Jopa niin tärkeänä, ettei lakiin kirjatulla määräyksellä moottorilla varustetun veneen ohjaamiseen vaaditusta ikärajusta ollut merkitystä, vaan usein sääntöä rikottiin veneen moottoriin tai rekisteröitävyyteen katsomatta. Olisikin ehkä syytä tarkastella vuodelta 1996 peräisin olevaa vesiliikennelakia ja päivittää sitä sellaiseksi, että se mahdollistaisi turvallisen vesillä liikkumisen harjoittelun jo ennen 15 vuoden ikää.

Veneitä suunniteltaessa kannattaisi tämän tutkimuksen tulosten valossa kiinnittää entistä enemmän huomiota lapsiperheiden tarpeisiin. Erityisesti huomiota olisi syytä kiinnittää lapsen veneessä pysymisen turvaamiseen. Etenkin moottoriveneissä kulkureittien suunnittelussa olisi hyvä, jos voitaisiin ottaa paremmin huomioon myös kaikkikin liikuntarajoitteiset – lapset mukaan lukien. Vastaavasti purjeveneiden sisäänmenoväyliä suunniteltaessa olisi hyvä ottaa huomioon mahdolliset turvatoimet lasten putoamisen ehkäisemiseksi.

Purjeveneissä vahinko-jiippi nousi yhtenä yksittäisenä huolena ja vaaratekijänä esille vastauksista. Vastaajilla ei kuitenkaan käytössään olleiden sääntöjen lisäksi näyttänyt olevan varsinaisia keinoja onnettomuuksien välttämiseksi. Mikäli voitaisiinkin kehittää joku selvä keino ehkäisemään vahinko-jiipin aiheuttamia vaaratilanteita, uskoisin sen lisäävän lapsiperheiden yleistä kiinnostusta purjeveneilyä kohtaan.

Myös laituriturvallisuuden kehittämiseksi olisi vastausten perusteella tarvetta. Vastaajien määrällisesti yleisin yksittäinen huoli koskikin juuri laituriturvallisuutta. Vastaajat pelkäsivät lapsen putoavan tai liukastuvan laitureilla. Putoamisen täydellisen estämisen saattaessa olla mahdotonta tai vaikeasti toteutettavissa, voitaisiin kuitenkin laitureilla liukastumisten välttämiseksi varmasti tehdä vielä paljon kehitystyötä.

Vaikka vastaajajoukko painottuikin tiedonkeruuväylistä johtuen juuri lasten veneilyturvallisuuden kannalta valvotun veneilyn vastaajiin, ei työn anti jäänyt kuitenkaan mielestäni oleellisen vaillinaiseksi. Tosin aiheen oltua aikaisemmin lähes koskematon, jäi paljon tutkittavaa vielä jäljellekin. Esimerkiksi juuri vastaajien painottumisesta johtuen ei mahdollisten uhkakuvien vaikutusta lapsiperheiden veneilyhalukkuuteen voitu tässä tutkimuksessa tehdä. Myöskin syyt lasten verrattain pieneen osallisuusprosenttiin, kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien tilastoissa, jäivät suurelta osin selvittämättä. Yleisesti katsoen vastaajat kuitenkin ottivat erityisesti lasten kanssa veneillessä huomioon monet turvallisuusasiat. Esimerkiksi juuri pelastusliivien käyttö vaikutti varsin yleiseltä käyttäytymistavalta nimenomaisesti lasten kanssa veneillessä. Tämä varmasti osaltaan on vaikuttamassa lasten vähyyteen onnettomuustilastoissa. Kuitenkin aihetta olisi tutkittava lisää, jotta voitaisiin tehdä yleistettävissä olevia päätelmiä.

Yleisesti ottaen uskoisin tämän tutkimuksen onnistuneen vastaamaan sille asetettuihin kysymyksiin varsin hyvin. Yhtenä työn saavutuksena pidän myös sitä, että se onnistui nostamaan esille tilastoissa yleensä vähemmälle huomiolle jääneitä läheltä-piti-tilanteita. Esimerkiksi huolinakin esiin nousseet, laiturilla liikkumiseen ja veneiden sisäänmenoaukkoihin liittyneet vaaratekijät, saivat varmistusta todellisista tapahtumista.

LÄHTEET

A Boater's guide to the federal requirements for recreational boats - And safety tips. 2012. United States Coast Guard. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.uscgboating.org/images/420.PDF> [viitattu 25.1.2017].

Andersson, M. 2016. Swimming ability and drowning prevention – Do they have something in common? A Nordic case study. Arcada. Sports and Health Promotion. Degree thesis. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121293/Andersson_Martin.pdf [viitattu 16.1.2017].

Asher, K., Rivara, F., Felix, D., Vance, L. & Dunne, L. 1995. Water safety training as a potential means of reducing risk of young children's drowning. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1067610/pdf/injprev00012-0020.pdf> [viitattu 17.1.2017].

Boating safety tips. 2017. Safe Kids Worldwide. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.safekids.org/who-we-are> [viitattu 21.1.2017].

Casey, D. 2017. Lifeline netting. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.boatus.com/boattech/casey/lifeline-netting.asp> [viitattu 25.1.2017].

Coleshaw, S., Herrmann, R., Lindquist, A. & Platten, G. 2001. Buoyancy Aid Measurements on Babies, Infants and children - Development and Validation of Test Procedures and Test Tools for Children's, Infants' and Babies' Lifejackets, Buoyancy and Swimming Aids. PDF-dokumentti. Saatavissa: cache:coleshaw.com/BAMBI_Report_CT98-2218.pdf [viitattu 28.6.2016].

Drowning prevention strategies. 2015. International life saving federation. A framework to reduce drowning deaths in the aquatic environment for nations/regions engaged in lifesaving. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.ilsf.org/sites/ilsf.org/files/filefield/20151028_FINAL_Drowning_Prevention_Strategies_ILS_Board_V01_0.pdf [viitattu 17.1.2017].

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 2016. Opetushallitus. 3. painos. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [viitattu 17.1.2017].

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. painos. Helsinki: Edita Publishing.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Huvivenedirektiivi 2013/53/EU

Härkönen, A., Niemi-Nikkola, K., Mäenpää, P., Potinkara, P., Kujala, A., Jaakola, T., Kantosalu, K. & Hakkarainen, H. 2008. Urheiluvien lasten ja nuorten fyysis-motorinen harjoittelu. Nuori Suomi ry:n, Suomen Olympiakomitea ry:n & Suomen Valmentajat ry:n selvitysraportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: www.suomenvalmentajat.fi [viitattu 11.1.2017].

Kankaanpää, A. & Rajala, K. 2012. Kuudesluokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa vuonna 2011. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 259. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.likes.fi/filebank/574-uimataitoraportti_fin.pdf [viitattu 17.1.2017].

Katsastuskohteet- ja varusteet. 2016. Suomen Purjehdus ja Veneily. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.spv.fi/documents/10644/23049/Katsastuslista.pdf> [viitattu 16.2.2017].

Larsson, L. Eliasson, R., & Orych, M. 2014. Principles of yacht design. 4. painos. Lontoo: Adlard Coles Nautical.

Mangione, T., Imre, M., Chow, W., Lisinski, H. & Heitz, E. 2016. 2015 Life Jacket Wear Rate Observation Study - featuring National Wear Rate Data from 1999 to 2015. JSI Research & Training Institutes report administered by the U.S. Coast Guard. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://uscgboating.org/library/national-live-jacket-wear-study/2015-life-jacket-wear-rate-observation-study-report.pdf> [viitattu 12.1.2017].

Markkula, J. & Öörni, E. (toim.) 2009. Turvallinen elämä lapsille ja nuorille - Kansallinen lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 2009:27. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80390/ea565dd9-34e5-4e74-bccc6-27e567de2a96.pdf> [viitattu 13.7.2016].

Minilex. 2016. Vesikulkuneuvon kuljettaja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.minilex.fi/q/vesikulkuneuvon-kuljettaja> [viitattu 12.1.2017].

National Assessment of Boating Fatalities in Australia 1999-2004. 2008. National Marine Safety Committee. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://webarchive.nla.gov.au/gov/20080721150331/http://www.nmsc.gov.au/documents/fatality_report_2008.pdf [viitattu 19.1.2017].

NASBLA Boating Law Manual Online. 2008. The U.S. Coast Guard's Boating Safety Division. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.uscgboating.org/regulations/state-boating-laws.php> [viitattu 13.1.2017].

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. 2004. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf [viitattu 17.1.2017].

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 2016. Opetushallitus. 4. painos. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [viitattu 17.1.2017].

Polón, L. 2004. Veneilyn ennakkoehdot II. *Vene*. 6, 48–52. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://venelehdi.fi/wp-content/uploads/vene/library/attachments/tapa5.pdf> [viitattu 25.1.2017].

Recreational boating statics 2014. 2015. United States Coast Guard. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.uscgboating.org/library/accident-statistics/Recreational-Boating-Statistics-2014.pdf> [viitattu 20.1.2017].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2012. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf [viitattu 26.1.2017].

SFS-EN ISO 12217-1. 2015. Small craft. Stability and buoyancy assessment and categorization. Part 1: Non-sailing boats of hull length greater than or equal to 6 m

SFS-EN ISO 12217-2. 2015. "Small craft. Stability and buoyancy assessment and categorization. Part 2: Sailing boats of hull length greater than or equal to 6 m.

SFS-EN ISO 12401. 2009. Small craft. Deck safety harness and safety line - Safety requirements and test methods.

SFS-EN ISO 12402-4. 2006. Personal flotation devices. Part 4: Lifejackets, performance level 100 - Safety requirements

SFS-EN ISO 12402-9. 2006. Personal flotation devices. Part 9: Test methods.

SFS-EN ISO 15085. 2003. Small craft. Man-overboard prevention and recovery.

Snell, D. 2005. Personal floatation device for infant. U.S. Pat. 20050101202 A1. PDF-dokumentti. Saatavissa: patentimages.storage.googleapis.com/pdfs/US20050101202.pdf [viitattu 24.1.2017].

Trafi. 2014. Konevika. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.05.2014. Saatavissa: <https://www.trafi.fi/veneily/hatatilanteessa/konevika> [viitattu 14.2.2017].

Trafi. 2017. Vesiliikenneonnettomuudet. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.1.2017. Saatavissa: <http://www.trafi.fi/tietopalvelut/tilastot/vesiliikenne/vesiliikenneonnettomuudet> [viitattu 20.1.2017].

Toivonen, A. 2012. Hukkuminen pelastuneiden silmin - Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton vesiturvallisuusviestinnän kehittämishanke. Lahden ammattikorkeakoulu. Liiketalous. Opinnäytetyö ylempi AMK. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43510/Toivonen_Anneli.pdf [viitattu 13.7.2016].

Twibill A. 2015. Above board. *Ocean*. 59. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.oceanmagazine.com.au/j/index.php/all-issues/1010-above-board> [viitattu 14.2.2017].

United States Coast Guard. 2016. PFD Selection, Use, Wear & Care. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.8.2016. Saatavissa: <https://www.uscg.mil/hq/cg5/cg5214/pfdselection.asp> [viitattu 13.1.2017].

Vesiliikenneasetus 7.2.1997/124

Vesiliikennelaki 20.6.1996/463

Vesiliikenteen säädökset. 2016. Helsinki: Edita Publishing

WHO fact sheet on drowning. s.a. World Health Organization. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/other_injury/en/drowning_factsheet.pdf [viitattu 14.2.2017].

Victorian Drowning Summary 2006/2007. 2007. Life Saving Victoria. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://lsv.com.au/wp-content/themes/abomb/pdf/research/Victorian_Drowning_Summary_2007.pdf [17.1.2017].

World report on child injury prevention. 2008. World Health Organization. PDF-dokumentti. saatavissa: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK310641/pdf/Bookshelf_NBK310641.pdf [viitattu 17.6.2016].

KYSELYLOMAKE**Kysely lasten veneilyturvallisuudesta**

Tämä kyselytutkimus on osa Kymenlaakson ammattikorkeakoulun veneteknologian opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä. Tällä kyselylomakkeella on tarkoitus kartoittaa lapsiperheiden käyttämiä turvallisuusratkaisuita lasten veneilyturvallisuuuden lisäämiseksi, sekä selvittää vesillä liikkussa lapsille syntyviä vaaratilanteita.

Vastaamalla kyselyyn saatte osaltanne mahdollisuuden edistää lasten veneilyturvallisuuutta. Lisäksi annatte arvokasta apua opinnäytetyölleni. Antamanne vastaukset tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti sekä nimettöminä. Yksittäisiä lainauksia vastauksista saatetaan käyttää tulosten yhteydessä, mutta näistä lainauksista ei kuitenkaan vastaajaa voida yksilöidä.

Vastausaikaa on jatkettu 31.10.2016 saakka. Mikäli Teillä on kysyttävää tutkimuksesta ja/tai lomakkeesta, annan mielelläni lisätietoja. Kysymyksiä voi lähettää sähköpostitse osoitteeseen: samuli.virtanen(ät)student.kyamk.fi

Kiitos vastauksistanne!

Samuli Virtanen
insinööriopiskelija
KYAMK – Veneteknologia

*Pakollinen**1. Onko Teillä kokemusta lasten kanssa vesillä liikkumisesta? ***

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä
- Ei (Siirry osioon "Kiitos mielenkiinnostasi lasten veneilyturvallisuuutta kohtaan!")

Taustatiedot (1/3)

Taustatiedot tulevat vain tutkimuksen tulosten jäsentelyä varten.

2. Syntymävuosi (yyyy) *

_____

3. Sukupuoli *

Merkitse vain yksi soikio.

- Nainen
- Mies
- Muu: _____

4. Kansallisuus *

Merkitse vain yksi soikio.

- Suomi
- Muu: _____

Taustatiedot (2/3)

5. Kuinka nuori lapsi on nuorimmillaan ollut mukana veneessä vesillä liikkuessanne? *

---

6. Kuinka monta alle 15-vuotiasta lasta on enimmillään ollut veneessä mukana vesillä liikkuessanne? *

Taustatiedot (3/3)

7. Kuinka paljon Teille on kertynyt veneilykokemusta? (yhteensä montako vuotta/veneilykautta) *

---

8. Lasten kanssa vesillä liikkumisen pääasiallinen tarkoitus? (esim. kalastaminen, retkeily, kilpapurjehdus) *

---

9. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten pääasiallista vesistöaluetta lasten kanssa veneillessä? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Sisävesi/järvi
- Rannikko/sisäsaaristo
- Ulkokeri/ulkosaaristo
- Muu: _____

Tiedot pääasiallisesti käytetystä aluksesta lasten kanssa vesillä liikkeessä:

10. Pituus (m) (jos tiedossa)

_____

11. Koneteho (hv) (jos tiedossa)

_____

12. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten pääasiallista kulkuvälinettä lasten kanssa vesillä liikkeessanne? * Merkitse vain yksi soikio.

- Soutuvene
- Moottorivene
- Purjevene
- Muu: _____

Kysely (1/2)

13. Mikä on (/on ollut) suurin huolta aiheuttava tekijä lasten kanssa vesillä liikkeessä? *

_____
_____
_____
_____
_____

14. Mitä muita lasten kanssa vesillä liikkeessä huolta aiheuttavia tekijöitä tulee mieleenne?

_____
_____
_____
_____
_____

15. Onko veneessä mukana olleelle lapselle sattunut joku vakavaa vaaraa aiheuttanut tapahtuma? *

Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä

Ei

16. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen "Kyllä", mitä tapahtui?

Kysely (2/2)

Mitä lasten veneilyturvallisuutta lisääviä välineitä/varusteita Teillä on (/on ollut) vesillä liikkuessanne

17. a) käytössä?

---

18. b) mukana aluksella?

Mitä muita keinoja Teillä on (/on ollut) lasten veneilyturvallisuuden lisäämiseksi käytössä? (esim. sääntöjä, rutiineja, toimintatapoja)

19.

Mitä edellä mainituista välineistä/varusteista/muista keinoista pidätte lasten veneilyturvallisuuden lisäämisen kannalta

20. a) tärkeimpänä?

---

21. b) toiseksi tärkeimpänä?

---

22. **Pidättekö käytössänne olevia (jolleita) turvallisuusratkaisuita riittävinä? ***

Merkitse vain yksi soikio.

Kyllä

Ei

Mitä muita huomioita mieleenne tulee lasten veneilyturvallisuuteen liittyen?

23.

Kiitos vastauksestasi!

Vahvista vielä vastauksen lähettäminen alta.

Kiitos mielenkiinnostasi lasten veneilyturvallisuutta kohtaan!

SAATE VENEILYSEUROILLE

Arvoisa veneilijä

Opiskelen veneteknologiaa Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötä lapsiperheiden veneilyturvallisuuteen liittyen. Etsin lasten kanssa veneilykokemusta omaavia vastaamaan kyselyyn (linkki viestin lopussa). Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa lapsiperheiden käyttämiä veneilyturvallisuusvarusteita sekä vesillä liikkeessä lapsille syntyviä vaaratilanteita. Mikäli seurassanne on potentiaalisia vastaajia kyselyyn, pyydän Teitä toimittamaan tätä viestiä eteenpäin.

Kyselyyn vastannut saa osaltaan mahdollisuuden edistää lasten veneilyturvallisuutta sekä lisätä tietoisuutta lapsiperheiden tarpeista vesillä liikkeessä. Lisäksi vastaaminen antaa arvokasta apua opinnäytetyölleni. Annettuja vastauksia tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti sekä nimettöminä. Yksittäisiä lainauksia vastauksista saatetaan käyttää tulosten yhteydessä, mutta näistä lainauksista ei kuitenkaan vastaajaa voida yksilöidä. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 20 minuuttia.

Vastauksia lomakkeeseen otetaan vastaan 14.08.2016 saakka. Mikäli Teillä on kysyttävää tutkimuksesta ja/tai lomakkeesta, annan mielelläni lisätietoja. Kysymyksiä voi lähettää sähköpostitse osoitteeseen:
samuli.virtanen@student.kyamk.fi

Linkki kyselyyn:

<http://goo.gl/forms/RFgUpGVnNNY1XIFm2>

Yhteistyöstä kiittäen

Samuli Virtanen
insinööriopiskelija
KYAMK - Veneteknologia

SAATE SOSIAALISEEN MEDIAAN

Samuli Virtanen

3. lokakuuta 2016 · Kotka · ▼

Hei!

Olen tekemässä opinnäytetyötä aiheesta lasten veneilyturvallisuus. Olisin tosi kiitollinen jos Te jotka omistatte kokemusta lasten kanssa veneilystä voisitte käydä vastaamassa oheiseen kyselyyn ja Te jotka tunnette potentiaalisia vastaajia voisitte jakaa tätä viestiä eteenpäin. Vastausaikaa kyselyyn on 31.10.2016 saakka.

<https://goo.gl/forms/lzceJhmhhILevc3k1>

Tykkää Kommentoi Jaa

ja 22 muuta

76 jakoa

AINEISTOSTA ESIIN NOUSSEITA TURVALLISUUSVARUSTEITA

Varusteet:	Esiintyminen	n=212
Henkilökohtainen kelluntavaruste	210	99 %
Turvavaljaat	70	33 %
Katsastusvarusteet	49	23 %
Esiapupakkaus	34	16 %
Pelastusrengas	alle 10 %	
Sammutin		
Turvaistuin (auton)		
Kumivene/apujolla		
Pyörän istuin		
Vaihtovaatteet		
Kaidesuojat/verkot		
Hätäraketit/soihdut		
Pelastuslautta		
VHF-radio		
Hyvät kengät		
Mela/airot		
Heittoliina		
Puhelin		
Ankkuri		
Aurinkovoiteet, aurinkolasit		
Avaruushuopa		
Kaiteet		
Kantokoppa		
Kantoväline		
Keksi/puoshaka		
Kuivapuku		
Lasten rattaat/vaunut		
Leluja, lukemista, tabletti...		
MOB-poiju		
Navigointivälineet		
Pehmusteita		
Pilli (pelastusliiveissä)		
Punkanreunat		
Syömistä, juomista...		
Syöttötuoli		
Lasten istuin		
Vilkkuvalot		
Äyskäri		